İŞKUR

2012

KARS

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KARS ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2012)

SUNUŞ

Kars, bir serhat şehri… Geçmişten günümüze, ülkemiz için, hep göz önünde bulundurulan bir il olmuştur. Kars, bir nevi buluşma, birleşme noktası, Türkiye'nin, Kafkaslara açılan kapısıdır.

Kars; tarihi, kültürel, jeopolitik ve stratejik öneme sahip, son yıllarda turizm alanında yapılan yatırımlarla özellikle kültür ve kış turizminde bir ilerleme kaydetmiş, yapılaşmanın son yıllarda belli bir ivme kazanması ve yapılan çalışmalarla şehircilik anlamında belli gelişmelerin olduğu, ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla geçinen, olumsuz iklim koşulları nedeniyle sanayileşmenin pek fazla gelişmediği, çimento, şeker ve yem sektörlerinde büyük ölçekli sanayi tesisleri ile organize sanayi bölgesinde süt ve süt ürünleri başta olmak üzere çeşitli sektörlerde ellinin üzerinde firmanın faaliyette bulunduğu bir şehir durumundadır. İlimize yapılan yatırımlar doğrultusunda, Kars-Tiflis-Bakü Demir Yolları Hattı Projesi ve Kars-Iğdır-Nahcivan Demir Yolları Hattı Projesinin hayata geçirilmesi ile il ekonomisinde önemli gelişmeler olacağı değerlendirilmektedir.

Bir ülkenin sahip olduğu en önemli kaynak şüphesiz nitelikli insan gücüdür. İşgücü piyasasındaki nitelikli insan gücü artışı, diğer üretim faktörlerinin daha etkin kullanılmasını ve otomatik olarak verimliliğin artmasını sağlayacaktır. Bu durum işgücü piyasasının yakından takip edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

İşsizliğin azaltılması ve tam istihdamın sağlanması bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu alanda gelişmiş dünya ülkelerinde

uygulanan, yeniliklere uygun sistemlerin baz alınması ile sürdürülen çalışmalar; ülkemizi ve ilimizi her geçen gün hak ettiği sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine yaklaştırdığını söylemek mümkündür.

Sosyo-ekonomik bir problem olan işsizliğin minimum seviyeye indirilmesi işgücü piyasası sorunlarının ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Bu doğrultuda hazırlanan Kars işgücü piyasası analiz çalışmasının işgücü piyasasının en önemli sorunlarından biri olan işgücü arz ve talebinin eşleşememesi problemine objektif bir bakış açısı kazandırması hedeflenmektedir. Bu sayede mesleki eğitimler ile işgücüne nitelik kazandırılması, girişimciliğin artırılması ile yeni iş imkânlarının oluşturulmaya çalışılması gibi istihdamın artırılmasına yönelik politikaların uygulanması çerçevesinde, Çalışma ve İş Kurumunun sunduğu aktif işgücü uyum hizmetlerinin etkinliği daha da artırılmış olacaktır.

Kars işgücü piyasası analiz çalışmasında emeği geçen Kars Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü personeline teşekkür eder, çalışmanın ilimiz ve ülkemize yararlı olmasını temenni ederim.

Eyüp TEPE
Kars Valisi

ÖNSÖZ

Ülkelerin kalkınmasının temeli istihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılmasına dayalıdır. Gün geçtikçe gelişen ve modern bir istihdam kurumu olma yolunda hızla ilerleyen kurumumuz, ülkemizde bu konu ile ilgili çok önemli roller üstlenmiştir.

İşsizlik ile mücadelede, kurumumuz tarafından hayata geçirilen meslek edindirme kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına çalışma programı, girişimcilik vb. aktif işgücü politikalarının önemi çok büyüktür.

İstihdamın artırılması ve korunması işgücü piyasasındaki arz ve talep dengesinin sağlanması ile mümkün olacaktır. Bu durum ulusal ve yerel bazda işgücü piyasası analiz çalışmalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İşgücü piyasası analizleri sonucunda elde edilen veriler, işgücü eğitimlerinin amaca uygun yapılmasını, işgücü arz ve talebinin doğru bir şekilde tespit edilmesini ve buna uygun politikaların geliştirilmesini sağlayacaktır. Böylece kurum hizmetlerinin etkinliğinin artmasıyla birlikte kaynak israfı da engellenmiş olacaktır.

Kars İşgücü Piyasası Analiz Raporu'nda, işgücünün hem arz boyutu hem de talep boyutu ele alınmıştır. Arz boyutunun analizinde eldeki mevcut veriler kullanılırken talep boyutunun analizinde iş gücü talep araştırması sonuçları kullanılmıştır. Bu sonuçların kısa ve uzun vadede olumlu sonuçlarının

görülebilmesi açısından, ilimizdeki ilgili kurum ve kuruluşların da faaliyetlerinde bu çalışmaya yeterli ilgi ve önemi göstermeleri gerekmektedir.

Bu raporun hazırlanmasında en büyük destek, iş yoğunluğu içerisinde bize vakit ayırarak anket sorularımızı cevaplayan işverenlerimizden gelmiştir. Araştırmamıza katkıda bulunan işverenlerimize teşekkürlerimi sunar ve sonuçların ilimiz için faydalı olmasını temenni ederim.

Yusuf BULUT

Kars Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER v
KISALTMALAR ix
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 5
BİRİNCİ BÖLÜM 6
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 6
1. İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN 6
1.1 Ekonomik Veriler 7
1.2 Nüfus Göstergeleri 8
1.3 Eğitim Göstergeleri 10
1.4 Genel İşgücü Göstergeleri 11
1.4.1 İstihdam 12
1.4.2 Kayıtışı İstihdam 16
1.4.3 Genç İstihdamı 18
1.4.4 İşsizlik 19
1.4.5 Genç İşsiz 22
1.4.6 İşgücü Dışındaki Nüfus 22
1.5 İŞKUR'a Kayıtlı İşgücü Göstergeleri 24
1.5.1 İŞKUR'a Başvurular 24
1.5.2 İŞKUR'a Kayıtlı İşsizler 25
1.5.3 İşsizlik Ödeneği 27
1.5.4 Açık İşler 28
1.5.5 İşe Yerleştirmeler 29
1.5.6 İŞKUR' un Mesleki Eğitim Faaliyetleri 31
İKİNCİ BÖLÜM 32
2.İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 32
2.1 Amaç ve Yöntem 32
2.2 İşyerleri ve Mevcut İstihdam 35
2.3 Açık İşler 38
2.4 Temininde Güçlük Çekilen Meslekler 43
2.5 2012 Yılında İşe Giriş-Çıkışlar 45
2.6 Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri 46

SONUÇ **51**
KAYNAKÇA **54**
EKLER **55**
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 55
Ek 2- Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 59
Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar 59
Ek 2c: Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları 61
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 62
Ek 4- Ek Tablolar 68

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yıllara ve bölgelere göre toplam yaş bağımlılık oranı (%), 2008-2011 8
Grafik 2. Yıllara ve bölgelere göre genç bağımlılık oranı (%), 2008-2011 9
Grafik 3. Yıllara ve bölgelere göre yaşlı bağımlılık oranı (%), 2008-2011 9
Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı, %, 2011 10
Grafik 5. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, %, 2010 11
Grafik 6. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRA2, %,2011 12
Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRA2,%,2011 13
Grafik 8. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRA2,%,2011 13
Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRA2, %, 2011 14
Grafik 10.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRA2, %,2011 15
Grafik 11. İstihdamın Yıllara Göre Kayıtlılık Durumu, TRA2, %, (2008-2011) 16
Grafik 12. İktisadi Faaliyet ve Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı, Türkiye ve TRA2, (%) (2011) 17
Grafik 13. Eğitim Seviyesine Göre İstihdamda Kayıtlılık Durumu, Türkiye ve TRA2, 2011 17
Grafik 14. İşteki Duruma ve Cinsiyete Göre Kayıt dışılık Oranı,TRA2,%,2011 18
Grafik 15. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRA2, %, 2011 19
Grafik 16. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRA2,%,2011 20
Grafik 17. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRA2, %, 2011 20
Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı, TRA2, %, 2011 23
Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı, TRA2, %, 2011 24
Grafik 20. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Kars, %, 2012 28
Grafik 21. İşyerlerinin sektöreler dağılımı,%, (Kars-Türkiye), 2012 35
Grafik 22. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, (Kars, Türkiye), 2012 36
Grafik 23. Ana meslek gruplarına göre çalışan sayısı oranları, %, (Kars, Türkiye), 2012 37
Grafik 24. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%, (Kars-Türkiye), 2012 39
Grafik 25. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, %, 2012 40
Grafik 26. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı, %, 2012 41
Grafik 27. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları , % , 2012 41
Grafik 28. Açık İşler İçin İstenen Eğitim Düzeyleri, %, 2012 42
Grafik 29. Açık İşler İçin İstenen Beceri Düzeyleri, %, 2012 42
Grafik 30. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı ,%, 2012 43

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 2010-2012, Bin Kişi..... 10
Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları, 2006-2012, Bin Kişi 11
Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam, İşsiz ve İşgücü Dış Nüfus Sayıları, Bin Kişi, TRA2, 2011 12
Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRA2, bin kişi, 2011 14
Tablo 5. İşteki Durum ve Sektörlere Göre İstihdam, TRA2, bin kişi, 2011 15
Tablo 6. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRA2, bin kişi, 2011 21
Tablo 7. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRA2, bin kişi, 2011 21
Tablo 8. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRA2, bin kişi, 2011 22
Tablo 10. Başvuranların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi 24
Tablo 11. Başvuranların Mesleklere Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi 25
Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi 25
Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi 26
Tablo 14. Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi 26
Tablo 15. Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri, 2012, Bin Kişi 27
Tablo 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012, Bin Kişi 27
Tablo 17. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012, Bin Kişi 27
Tablo 18. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı, 2012 29
Tablo 19. Açık İşlerin Mesleklere Guruplarına Göre Dağılımı, 2012 29
Tablo 20. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirme 30
Tablo 21. Mesleklere Göre İşe Yerleştirme 30
Tablo 22. Sosyal Durumlara Göre İşe Yerleştirme 30
Tablo 23.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012 31
Tablo 24. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012) 33
Tablo 25: Sektörlere göre çalışan oranları (%) 36
Tablo 26. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı, (%) 38
Tablo 27. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler, (%) 44
Tablo 28. Diğer nedenler ,(%) 45
Tablo 29. Sektörlere Göre NİDO,(%),2012 46
Tablo 30. İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek- 31 Aralık 2012 47
Tablo 31. İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek- 30 Haziran 2013 47
Tablo 32. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslekler- 31 Aralık 2012 48
Tablo 33. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslekler- 30 Haziran 2013 49
Tablo 34. Aralık 2012 ve Haziran 2013 İtibariyle Net İstihdam Değişim (NİDO) Oranları (%) 49

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

Bk.: Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kars ili Ağrı, Ardahan ve Iğdır illeri ile birlikte yer aldığı TRA2 bölgesindeki en gelişmiş ildir. Türkiye geneli sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında ise 68. Sıradadır.

Kars ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer itibariyle hâkim sektör % 62,8 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 24,6 ile tarım sektörü yer almaktadır. Sanayi sektörü, % 12,6 ile en az paya sahip sektördür. Bununla birlikte sanayi sektörünün bölge Gayri Safi Katma Değeri içindeki payı Türkiye ortalamasından 14,6 puan düşüktür.

Bölgede 2004-2008 yılları arasında en az gelişme gösteren sektör tarım ve en fazla gelişme gösteren sektör hizmetler sektörü olmuştur. Bunun sonucunda bölgede 2004 yılında % 34,5 olan tarım sektörünün payı 2008 yılında % 24,6'ya gerilemiş, % 53,7 olan hizmet sektörünün payı % 62,8' e yükselmiştir. Sanayi sektörünün payı ise % 11,9'dan %12,6' ya yükselmiştir.

2012 yılı itibariyle Kars'ta 18 şirket kurulmuş, 15 şirket tasfiye edilmiş ve 5 şirket kapanmıştır. Kars'ta kurulan şirket sayısı Türkiye genelinde kurulan şirket sayısının %1'inden daha azdır. Aynı yıl içerisinde Kars'ta 73 gerçek kişi-ticari işletme kurulmuş ve 26 gerçek kişi-ticari işletme kapanmıştır. Kars'ta kurulan gerçek kişi-ticari işletme sayısının %35,6'sı kadar gerçek kişi-ticari işletme kapanırken Türkiye genelinde kurulan gerçek kişi-ticari işletme sayısının %45,4'ü kadar gerçek kişi-ticari işletme kapanmıştır. Bu durum Kars'taki devinimin Türkiye'den daha az olduğunu söylemek mümkündür.

2011 yılı sonuçlarına göre Kars ilinin nüfusu 305.755 olup, ilde 159.179 (%52,1) erkek, 146.576 (%47,9) kadın yaşamaktadır. 15-64 yaş grubundaki nüfus 190.338 bin kişidir. Çalışma yaşındaki erkek nüfus 101.070 ve çalışma yaşındaki kadın nüfus 89.268'dir.

Kars ilinin yaş dağılımı Türkiye ortalaması ile benzerlik göstermektedir. Kars ilinde 0-14 yaş grubundaki nüfus toplam nüfusun %31,1'ini, çalışabilir yaştaki nüfus toplam nüfusun %62,3' ünü ve 64 yaş üzeri nüfus toplam nüfusun % 9,5' ini oluşturmaktadır.

Kars göç veren bir ildir ve net göç hızı binde -18,54' tür. İlin en fazla göç verdiği ilk üç yaş aralığı grubunu % 18 ile (20-24) yaş grubu, % 16,1 ile (25-29) yaş grubu ve % 11,5 ile (15-19) yaş grubu oluşturmaktadır. İlin en fazla göç aldığı ilk üç yaş aralığı grubunu ise % 24,3 ile (20-24) yaş grubu, % 19,4 ile (25-29) yaş grubu ve % 11,4 ile (30-34) yaş grubu oluşturmaktadır.

15+ yaş nüfusun %9,9 'u okuryazar değildir. Nüfusun % 8,6'sı sadece okuryazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Okuryazar olmayanlar, okuryazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il ortalaması (%70,8) Türkiye ortalamasından (%64,3) daha yüksek yani Kars Türkiye ortalamasından düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun % 82,9'u, diploması olmayanların da % 59,9'u kadın nüfustur. Nüfusun sadece %16,6'sı lise ve dengi okul mezunu, % 7' si yüksek eğitimlidir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Kars ilindeki işsizlik oranı Türkiye ortalamasının altındadır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 7,4 ve işgücüne katılım oranı % 52,2' dir. Kars'taki istihdam oranı % 48,3 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu oranlar ile işsizlik oranı sıralamasında 65. il, işgücüne katılıma oranı sıralamasında 25. il ve istihdam oranı sıralamasında 21. ildir.

TRA2 bölgesinde istihdamının % 73,3'ü kayıt dışındadır. 2011 yılı verilerine göre tarım sektöründeki istihdam TRA2 bölgesindeki toplam istihdam içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum toplam kayıt dışı istihdam oranını artırıcı etkenlerden biri olarak düşünülmektedir. Bölgedeki kayıt dışı istihdam oranı 2008 yılında % 83,8 iken yıllar içerisinde azalarak 2011 yılında % 73,3' e düşmüştür.

İŞKUR İstatistiklerine göre, 2012 yılında İŞKUR'a başvuranların %50,4'ü (5.515 işi) "ilköğretim", %30,7'si (3.353 kişi) "orta öğretim, %9,1'i (993 kişi), ve %5,5'i (555 kişi) lisans mezunudur. İŞKUR' a başvuranların %55'i (6.015 kişi) okuryazar olmayanlar, okuryazar olanlar ve ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Başvuru yapanların mesleklere göre dağılımında, ilk on mesleğe bakıldığında Beden İşçisi(Genel) mesleğinin %33,6' lık (3.669 kişi) oranla ilk sırada geldiği görülmektedir. Bu mesleği %7,1 ile (777 kişi) Beden İşçisi (temizlik), %4,4 ile (483 kişi), %3,5 ile (386 kişi) Büro Memuru (Genel), %2,4 ile (260 kişi) Beden İşçisi (inşaat), %2,3 ile (256 kişi) Bilgisayar İşletmeni, %2,1 ile (232 Kişi) Ağır Kamyon Şoförü, %2 ile (221 kişi) Satış Danışmanı, %1,6 ile (178 kişi) Sekreter ve Şoför (Yolcu Taşıma) meslekleri takip etmektedir.

Kars'ta 2012 yılı sonunda İŞKUR' a kayıtlı işsiz sayısı 12.142 kişidir. Kayıtlı işsizlerin % 69,5'i erkek, % 30,4'ü kadındır. Türkiye genelinde ise kayıtlı işsizlerin % 62'si erkek, % 38'i kadındır. İl müdürlüğümüze kayıtlı İşsizlerin eğitim durumuna göre dağılımına bakıldığında ilköğretim mezunlarının %55'lik oranla ilk sırada olması dikkat çekicidir. Kayıtlı işsizler de ikinci sırada %26,6 ile ortaöğretim (lise ve dengi) ve üçüncü sırada %7,7 ile ön lisans mezunları gelmektedir.

2012 yılı içerisinde toplam 3.407 kişi işe yerleştirilmiştir. Eğitim durumuna göre işe yerleştirmelere bakıldığında İlk sırada % 58,4 ile İlköğretim mezunları gelmektedir. İlköğretim mezunlarını %26,9 ile ortaöğretim, %7,3 ile ön lisans, %2,8 ile Lisans ve % 0,1 ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir. Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe işe yerleştirme oranının düştüğünü göstermektedir.

2012 yılı sonuna kadar İl genelinde İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 173'tür. Açılan kursların %2,3'ü istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara, toplam kurs katılımcıların %9,1'i olan 390 kişi katılmıştır. İl genelinde açılan kurslara katılanların % 28,5' i kadın, %71,5'i erkektir.

İşgücü Talebine ilişkin olarak 2012 yılı için yapılan araştırma sonuçlarına göre işyerleri en çok toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 35'i ticaret sektöründedir. Bu sektörü % 11,3 ile imalat ve % 10,7 ile ulaştırma ve depolama sektörü takip etmektedir.

Araştırma kapsamındaki iş yerlerinin % 12,6'sı 50 ve üzerinde işçi çalıştırmaktadır. İlde 50 ve üzeri işçi çalıştıran işyerlerinin % 60'ı toptan ve perakende ticaret ve ulaştırma ve depolama sektöründedir. Bu iki sektörün oran içerisindeki payı eşittir.

Çalışanların % 55,7'si imalat, toptan ve perakende ticaret ve ulaştırma ve depolama sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür.

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 18'dir. Erkek çalışan sayısının en fazla olduğu sektör % 97,4 İnşaat sektörü, kadın çalışan sayısının en fazla olduğu sektör ise % 46,4 ile insan sağlığı ve sosyal hizmeteler sektörüdür.

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık iş % 27,7'lik pay ile ulaştırma ve depolama sektöründedir. Ulaştırma ve depolama sektörü işyerlerinin sektörel dağılımına göre üçüncü, çalışan sayısının sektörel dağılımına göre ise ikinci sıradadır. Toptan ve perakende ticaret sektörü hem işyerlerinin sektörel dağılımından hem de çalışan sayısının sektörel dağılımından en yüksek payı almasına rağmen açık iş sayısı bakımından % 23,7'lik payla ikinci sıradadır. Türkiye genelinde açık

işlerin sektörel dağılımına oransal olarak baktığımızda % 32,2'lik payla imalat sektörü gelmektedir. İmalat sektörü il sıralamasında %9'luk pay ile dördüncü sıradadır.

Kars'ta bilgi ve iletişim, gayrimenkul faaliyetleri, maden ve taş ocakçılığı, insan sağlığı ve sosyal hizmetler ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde hiç açık iş bulunmamaktadır.

İlde açık iş oranı % 6,9'dur ve bu oran % 3,3 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 24,8 dir.

Açık iş sayısının ana meslek gruplarına göre oransal dağılımına bakıldığında en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubunun % 27 ile büro hizmetlerinde çalışan elemanlar olduğu görülmektedir. Bu ana meslek grubunu % 11,9 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ve % 18,3 ile hizmet ve satış elemanı meslek grubu takip etmektedir.

Açık işlerde istenen eğitim düzeylerinde % 26,6'lık payla lisans ilk sırada gelmektedir. İkinci sırada %22,7'lik pay ile genel lise, üçüncü sırada ise % 14,4'lük pay ile meslek lisesi gelmektedir. Türkiye genelinde işverenlerin çoğu (%36) talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermiştir. Bu durum ildeki nitelikli eleman ihtiyacının daha fazla olduğunu göstermektedir.

İlde açık işlerin karşılanması için en çok (%52) kullanılan yöntem akraba, eş-dost yöntemi ile karşılama yöntemidir. Bu yöntem Türkiye genelinde de en çok (%55,7) tercih edilen yöntemdir. Türkiye genelinde iş yerlerinin % 42'si açık işlerini karşılamak için İŞKUR'u tercih etmektedir. İlde ise bu oran % 31,3 tür.

İlde ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda (%36,2) eleman temininde güçlük çeken sektörün toptan ve perakende ticaret sektörü olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye genelinde ise eleman temininde en fazla (%34) güçlük çekilen sektörün imalat sektörü olduğu görülmektedir. İmalat sektörü Kars'ta %16,8'lik pay ile ikinci sırada gelmektedir.

Temininde en fazla zorluk çekilen meslek satış elemanı (tanıtım) dır. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin % 11,9'unu satış elemanı (tanıtım) oluşturmaktadır. Bu mesleği % 8,6 ile kaynakçı (oksijen ve elektrik) mesleği takip etmektedir. Temininde en çok zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir ve % 3,8 ile şoför (yolcu taşıma), %2,7 ile muhasebeci, pazarlamacı, garson (servis elemanı), % 2,2 ile akaryakıt satış elemanı (pompacı), kat görevlisi(temizlik), kamyonet şoförü ve iş makinesi operatörü meslekleridir.

Araştırma kapsamındaki işverenlerin; % 70,3'ü meslekte çalışacak eleman olmamasından,% 46,5'i ilgili meslekte yeterli beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından, % 31,4' ünün yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmamasından, % 18,4'ünün çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesinden ve % 8,1'i önerilen ücretin az bulunmasından dolayı eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın uygulandığı tarihe[1] kadar Kars ili genelindeki işyerlerinde işe alınan eleman sayısı işten çıkarılan eleman sayısından fazladır.

[1] İl genelinde talep araştırması 10 Eylül - 31 ekim tarihleri arasında yapılmıştır.

[2] Kars genelinde 177 işveren ile görüşülmesi hedeflenmiş ancak örneklem listesindeki bazı işyerlerinin kapanmış

Kars İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre Aralık 2012 itibarıyla net istihdam artışı beklentisi % 0,2 iken, bu beklenti Haziran 2013 itibarıyla % 6,8'e yükselmektedir.

2012 Aralık ayı itibari ile en yüksek net istihdam artışı beklentisi sektörel oranlara göre % 5,2 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti, % 3,7 ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ve % 2,4 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerindedir. Aynı dönem itibari ile net istihdam azalış beklentisinin olduğu sektörler % 3,6 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, % 2,2 ile inşaat, % 1,5 ile toptan ve perakende ticaret sektörleridir.

2013 Haziran ayı itibari ile en yüksek net istihdam artış beklentisi % 29,6 ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, % 13,5 ile inşaat ve % 11,6 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründedir. Aynı dönemde net istihdam azalış beklentisinin olduğu tek sektör % 1,8 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür.

GİRİŞ

Kars ili işgücü piyasası analiz raporunun nihai hedefi ilin işgücü piyasası arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak, arz ve talep arasındaki eşleşme problemlerini ortaya çıkartmak ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak önerileri oluşturmaktır. Bu raporda il düzeyinde işgücü arzı ve talebine ilişkin temel veriler sunulacaktır.

İşgücü piyasasında tam istihdamın sağlanması, işgücü arzı ve talep dengesinin sağlanmasına bağlıdır. Oldukça dinamik olan işgücü piyasasında ekonomik durum ve yapı istihdamı sürekli olarak etkilemektedir. Teknolojik gelişmeler soncu talep edilen işgücünün niteliği değişmekte, diğer yandan önerilen ücretin ve çalışma koşullarının beğenilmemesi istihdam oranlarında düşüşe neden olmaktadır.

Kendi içerisinde dengeyi sağlayamayan işgücü piyasasında işsizliğin minimum seviyeye çekilmesi amacıyla gelişmiş dünya ülkelerinde ve ülkemizde önemli bir sosyal politika olarak kabul görmüş aktif istihdam politikaları uygulanmaktadır. Aktif istihdam politikası uygulamalarının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için işgücü piyasasının durumuna ilişkin araştırma ve analiz çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan Kars işgücü piyasası analiz çalışması, arz ve talep boyutu açısından ele alınmıştır. Arz boyutunun analizinde veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verilerine ulaşılabilmesi için ise 10 Eylül- 31 Ekim tarihleri arasında 159 işveren[2] ile yüz yüze görüşülerek özel bir talep araştırması yapılmıştır.

Bu rapor, iki ana bölüm ve sonuç bölümünden oluşmuştur.

İlk bölümde ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.

İkinci bölümde İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Kars işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Sonuç bölümünde işgücü piyasası arz ve talep yapılarını birlikte ele almakta ve özellikle talep araştırması sonuçlarından yola çıkarak, İŞKUR istatistikleriyle birlikte ilin işgücü piyasasını değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında işgücü piyasasının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

[2] Kars genelinde 177 işveren ile görüşülmesi hedeflenmiş ancak örneklem listesindeki bazı işyerlerinin kapanmış olması nedeniyle 18 işyeri ile görüşülememiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1. İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibariyle ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel (İBBS 2 bölgeleri)[3] veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik indeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bölgesel göstergelerin, kapsadığı illeri temsil ettiğini söylemek her bölge için geçerli olmayabilmektedir ve bölge istatistikleri kullanılarak yapılan yorumlarda bu hususa dikkat edilmelidir.

Bu durum Kars ilinin yer aldığı TRA2 (Kars, Ağrı, Iğdır ve Ardahan illerini içeren bölge) için de geçerlidir. Iğdır, Kars ile benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında yer alırken, Ardahan ve Ağrı daha alt sıradadır.[4] Bölgede gelişmişlik sıralaması itibariyle en gelişmiş il, 68. sırada olan Kars' tır. Iğdır 69. sırada yer alırken, Ardahan 71. ve Ağrı 79. sırada bulunmaktadır.

[3] Bölgesel sınıflama üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 il, 3.düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 birim 2. Düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır.

[4] İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin en son çalışma Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılında yapılan çalışmadır. Çalışma; demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişebilirlik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 alt kategoride 61 değişken ve temel bileşenler analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

1.1 Ekonomik Veriler

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo-ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Ekonomik veri setinin önemli bir bölümünü il ve hatta bölgesel bazda bulmak mümkün değildir.

İlin ekonomik gücünü gösteren temel gösterge illerin milli geliridir. TÜİK illerin milli gelir hesaplamasını 2001 yılından itibaren yayınlamamaktadır. Bu serinin yerine üretilmeye başlanan katma değer ve yıllara göre gelişimini gösteren istatistikler 2008 yılından bu yana üretilmemektedir. Son yıllara ait verinin eksikliğine rağmen, bu kısımda bir fikir vermesi amacıyla veri değerlendirmede kullanılmıştır.

Kars ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer[5] itibariyle hakim sektör % 62,8 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 24,6 ile tarım sektörü yer almaktadır. Sanayi sektörü, % 12,6 ile en az paya sahip sektördür. Bununla birlikte sanayi sektörünün bölge Gayri Safi Katma Değeri içindeki payı Türkiye ortalamasından 14,6 puan düşüktür.

Bölgede kişi başı yaratılan katma değer 4.613 liradır. Bu değer ile bölge, kişi başına Türkiye'de yaratılan katma değerin % 38,4' ü kadar katma değer yaratmaktadır.

Bölgede geçen dört yıllık sürede en az gelişme gösteren sektör tarım ve en fazla gelişme gösteren sektör hizmetler sektörü olmuştur. Bunun sonucunda bölgede 2004 yılında % 34,5 olan tarımın sektörünün payı 2008 yılında % 24,6'ya gerilemiş, % 53,7 olan hizmet sektörünün payı % 62,8' e yükselmiştir. Sanayi sektörünün payı ise % 11,9'dan %12,6' ya yükselmiştir.

İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir. Kars, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 0,3 ile 2007 yılında alırken, 2012 yılı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,2'ye gerilemiştir.

Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2011 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,4 iken 2012 yılında bu oran %0,3 ile sınırlı kalmıştır. 2012 yılında en yüksek kamu yatırım payı % 0,9 ile sağlık yatırımlarında gerçekleşmiştir.

2012 yılı itibariyle Kars'ta 18 şirket kurulmuş, 15 şirket tasfiye edilmiş ve 5 şirket kapanmıştır. Kars'ta kurulan şirket sayısı Türkiye genelinde kurulan şirket sayısının %1'inden daha azdır. Ayanı yıl içerisinde Kars'ta 73 gerçek kişi-ticari işletme kurulmuş ve 26 gerçek kişi-ticari işletme kapanmıştır. Kars'ta kurulan gerçek kişi-ticari işletme sayısının %35,6'sı kadar gerçek kişi-ticari işletme kapanırken Türkiye genelinde kurulan gerçek kişi-ticari işletme sayısının %45,4'ü kadar gerçek kişi-ticari işletme kapanmıştır. Bu durum Kars'taki devinimin Türkiye'den daha az olduğunu söylemek mümkündür.

[5] İl ekonomisinin en önemli göstergesi olan İllerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri 2001 yılından itibaren hesaplanmamaktadır. Bu serinin yerine üretilen Gayri Safi Katma Değer İstatistiklerinin en son yayınlanma yılı 2011 yılı olup, 2008 yılı değerlerini içermektedir. 2009 yılı değerlerine ilişkin veri seti henüz yayınlanmamıştır. Serinin başlangıç yılı 2004 yılıdır.

1.2 Nüfus Göstergeleri

İlin demografik yapısı, yani çalışma yaşı nüfusun yaş ve eğitim dağılımı, aldığı ve verdiği göç gibi veriler işgücü piyasasını şekillendiren en önemli unsurlardandır.

2011 yılı sonuçlarına göre Kars ilinin nüfusu 305.755 olup[6], ilde 159.179 (%52,1) erkek, 146.576 (%47,9) kadın yaşamaktadır. 15-64 yaş grubundaki nüfus 190.338 bin kişidir. Çalışma yaşındaki erkek nüfus 101.070 ve çalışma yaşındaki kadın nüfus 89.268'dir. Kars ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. 2011 yılı sonunda Türkiye ortalamasında nüfusun % 77'si il/ilçe merkezlerinde ikamet ederken, Kars'ta bu oran % 42,2'dir. Diğer bir ifade ile Kars' ta Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

Kars ilinin yaş dağılımı Türkiye ortalaması ile benzerlik göstermektedir. Kars ilinde 0-14 yaş grubundaki nüfus toplam nüfusun %31,1'ini, çalışabilir yaştaki nüfus[7] toplam nüfusun %62,3' ünü ve 64 yaş üzeri nüfus toplam nüfusun % 9,5' ini oluşturmaktadır. Türkiye ortalamasına göre yaşlı nüfus daha az pay alırken, genç nüfusun payı daha fazladır.

Toplam yaş bağımlılık oranları[8] Türkiye ortalaması 2011 yılında %48,4 iken Kars'ta bu oran %60,6 ile Türkiye ortalamasından 12 puan yukarıdadır.

Grafik 1. Yıllara ve bölgelere göre toplam yaş bağımlılık oranı (%), 2008-2011

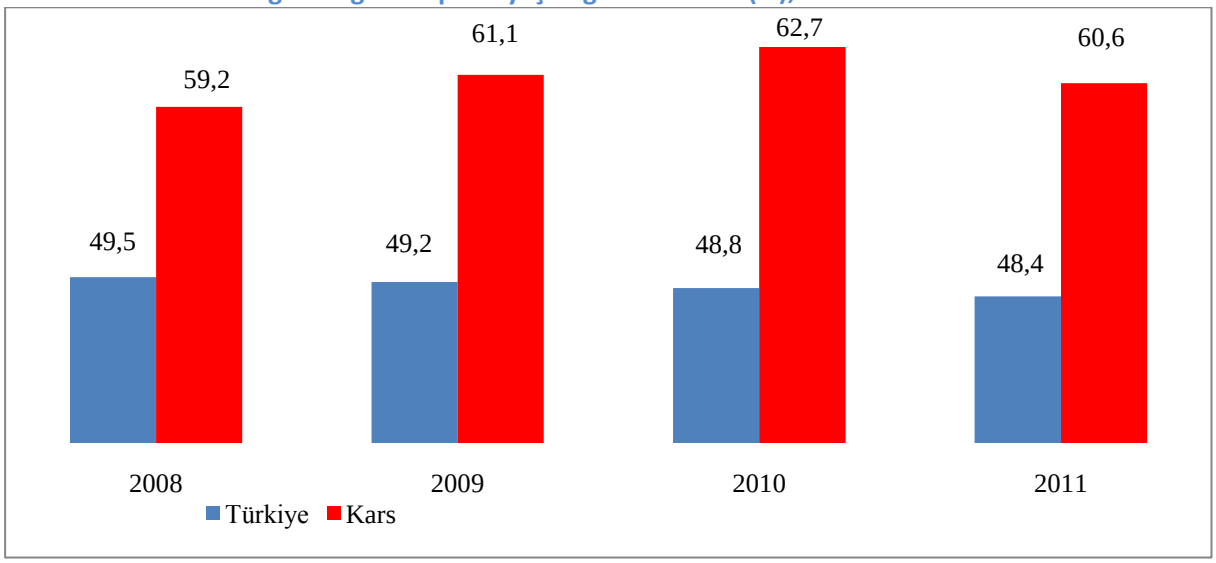

***Kaynak**: TÜİK*

Kars ili genç bağımlılık oranı (%49,97) bakımından Türkiye genelinin (%37,51) üzerinde kalmaktadır. Buradan doğurganlık hızının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu sonucuna varılabilir.

[6] TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları
[7] 15-64 yaş grubu
[8] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.

Grafik 2. Yıllara ve bölgelere göre genç bağımlılık oranı (%), 2008-2011

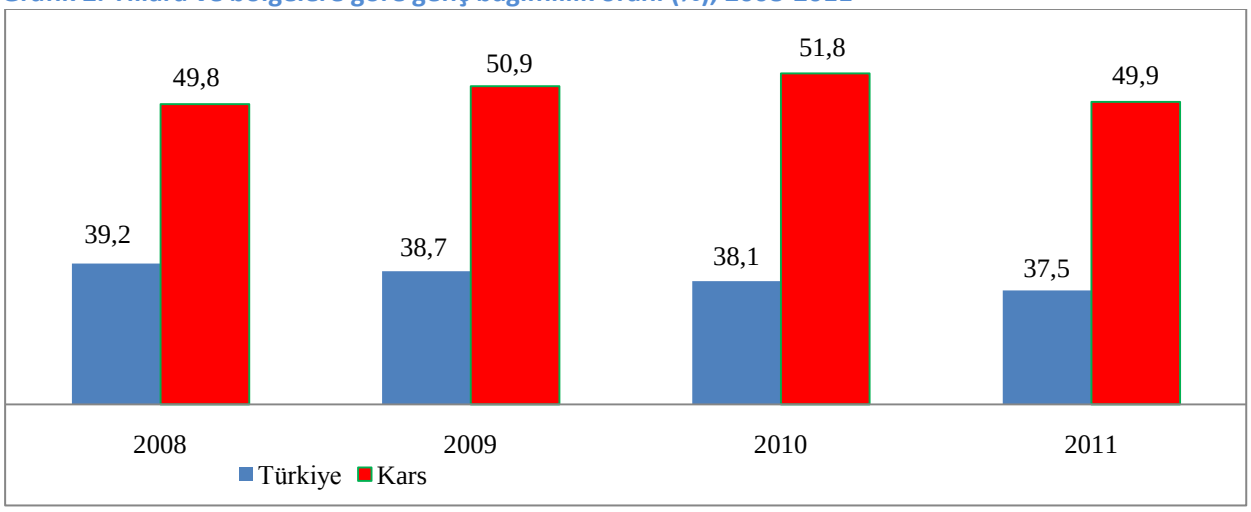

Kaynak: *TÜİK*

İlde yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasına yakın seyretmektedir. Bu oran çalışabilecek nüfusun bakmakla yükümlü olduğu yaşlı nüfusu da açıklamaktadır. Bu değer ilde her 3 kişinin 1 yaşlıya bakmakta olduğunu göstermektedir.

Grafik 3. Yıllara ve bölgelere göre yaşlı bağımlılık oranı (%), 2008-2011

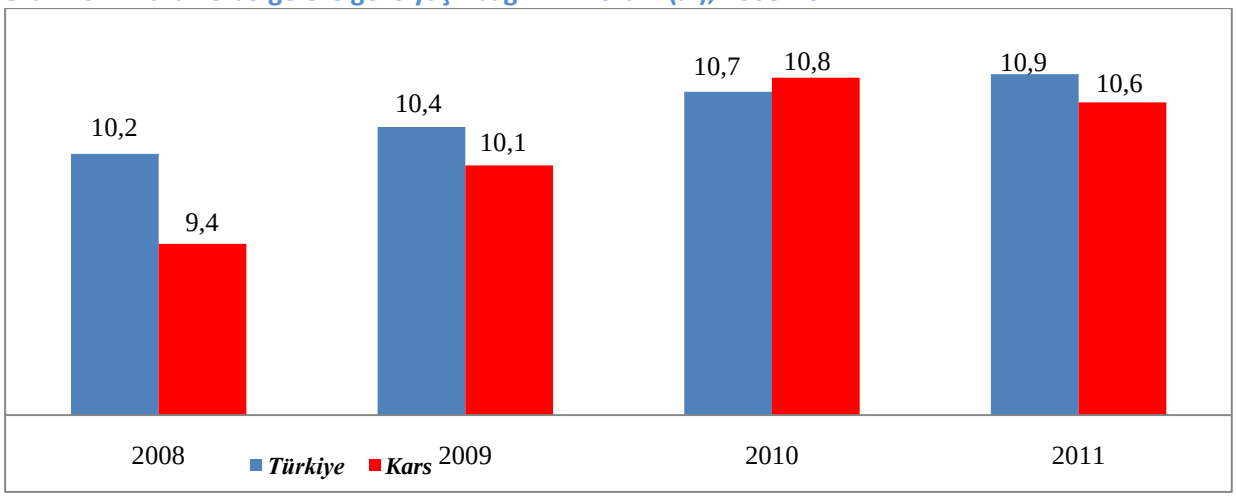

Kaynak: *TÜİK*

Kars göç veren bir ildir ve net göç hızı binde -18,54‘ tür. İlin en fazla göç verdiği ilk üç yaş aralığı grubunu % 18 ile (20-24) yaş grubu, % 16,1 ile (25-29) yaş grubu ve % 11,5 ile (15-19) yaş grubu oluşturmaktadır. İlin en fazla göç aldığı ilk üç yaş aralığı grubunu ise % 24,3 ile (20-24) yaş grubu, % 19,4 ile (25-29) yaş grubu ve % 11,4 ile (30-34) yaş grubu oluşturmaktadır.

15+ yaş nüfusun %9,9’u okuryazar değildir. Nüfusun % 8,6’sı sadece okuryazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Okuryazar olmayanlar, okuryazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler[9] birlikte değerlendirildiğinde, il ortalaması (%70,8) Türkiye ortalamasından (%64,3) daha yüksek yani il Türkiye ortalamasından düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu

[9] Lise altı eğitimliler ilkokul, ortaokul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun %82,9' u, diploması olmayanların da %59,9' u kadın nüfustur. Nüfusun sadece %16,6 lise ve dengi okul mezunu, %7' si yüksek eğitimlidir.

Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı, %, 2011

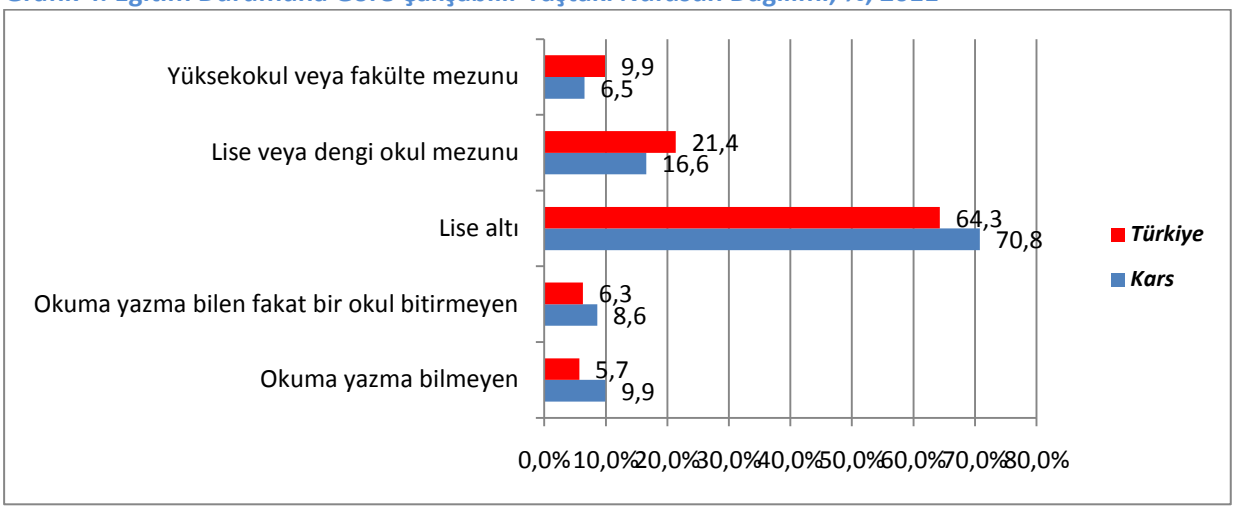

Kaynak: *TÜİK, ADNKS*

1.3 Eğitim Göstergeleri

İlin istihdam göstergeleri açısından ilköğretimden ortaokula ve ortaokuldan yükseköğretime geçişte görülen okuldan ayrılmalar çok önemlidir. Okuldan ayrılan genç nüfus potansiyel işgücüdür. Bu kesim ilk kez iş arayan kesim olarak öncelikle potansiyel işsiz olarak işgücü piyasasına giriş yapacak, iş bulan kesim de istihdamda yer alacaktır. Bir kısmı ise işgücü piyasası dışında yer alacaktır.

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 2010-2012, Bin Kişi

	ilköğretim			Orta öğretim			Mesleki ve teknik orta öğretim		
Öğretim	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun
Toplam									
2010/2011	55.166	6.416	5.749	10.904	2.295	1.373	4.962	1.217	590
2011/2012	53.531	6.650		10.804	2.328		5.132	1.488	
Erkek									
2010/2011	28.320	3.281	3.102	5.808	1.154	652	3.097	729	329
2011/2012	27.478	3.354		5.631	1.198		3.095	880	
Kadın									
2010/2011	26.846	3.135	2.647	5.096	1.141	721	1.865	488	261
2011/2012	26.053	3.296		5.173	1.130		2.037	608	

Kaynak: *MEB*

Kars ilinde 2010/2011 döneminde ilköğretimden mezun olan 5.749 öğrenciden 3.512'si genel ve mesleki ve teknik orta öğretim olmak üzere orta öğretime devam etmektedir. İlköğretimden mezun olan öğrencilerin % 38'9'una karşılık gelen 2.237 öğrenci eğitim hayatından tamamen ayrılmıştır. İlköğretimden ayrılma oranı % 15,3 olan Türkiye oranının üstündedir.

Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları, 2006-2012, Bin Kişi

	KARS			TÜRKİYE		
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam
2006/2007	8.147	2.515	10.662	2.142.218	1.244.499	3.386.717
2007/2008	8.024	2.609	10.633	1.980.452	1.264.870	3.245.322
2008/2009	8.875	3.329	12.204	2.271.900	1.565.264	3.837.164
2009/2010	9.592	4.184	13.776	2.420.691	1.819.448	4.240.139
2010/2011	10.904	4.962	15.866	2.676.123	2.072.487	4.748.610
2011/2012	10.804	5.132	15.936	2.666.066	2.051.220	4.717.286

Kaynak: *MEB*

Orta öğretime kayıt olanlar sayısı yıllar itibariyle incelendiğinde hem Kars hem de Türkiye için dikkat çeken husus mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı olan öğrenci sayısındaki artıştır. Genel orta öğretime kayıtlı olan öğrenci sayısı yıllar itibariyle artışlı, azalışlı bir seyir izlerken, mesleki ve teknik orta öğretimde sürekli yükseliş vardır. Yıllık ortalama artış hızları dikkate alındığında Kars ilinde genel orta öğretim artış hızı Türkiye artış hızından daha düşük iken, mesleki ve teknik orta öğretim hızı Türkiye'den daha yüksektir.

1.4 Genel İşgücü Göstergeleri

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirmek için kullanılacak başlıca kaynak TÜİK' in Hanehalkı İşgücü Anketleridir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Kars ilindeki işsizlik oranı Türkiye ortalamasının altındadır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 7,4 ve işgücüne katılım oranı % 52,2' dir. Kars'taki istihdam oranı % 48,3 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu oranlar ile işsizlik oranı sıralamasında 65. İl, işgücüne katılıma oranı sıralamasında 25. İl ve istihdam oranı sıralamasında 21. İldir.

Grafik 5. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, %, 2010

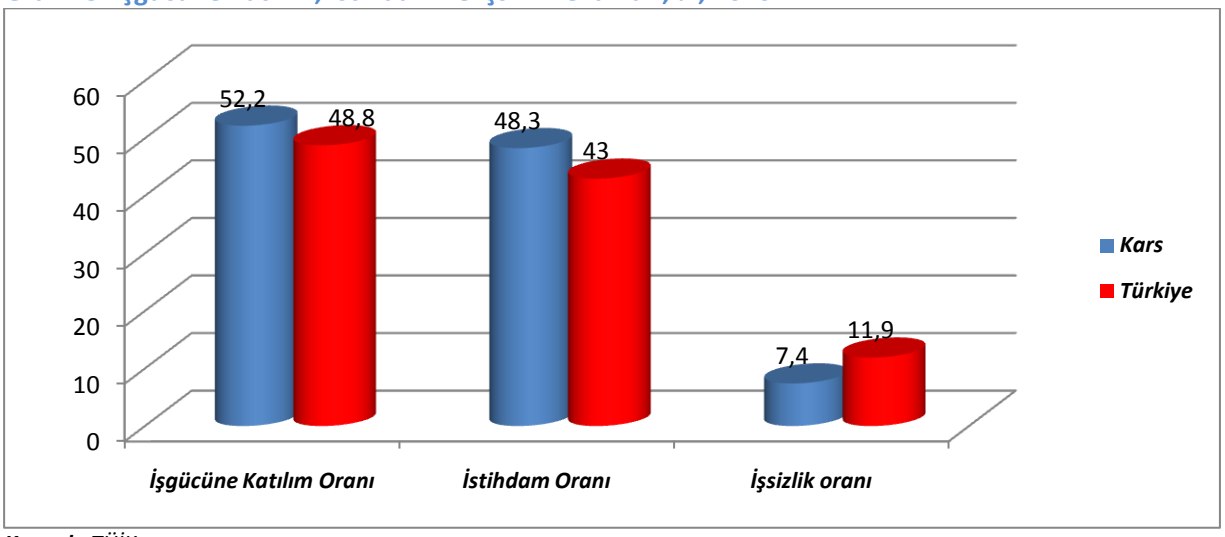

Kaynak*: TÜİK*

Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinde işgücü piyasası verilerinden işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı dışında kalan diğer tüm göstergeler bölgesel bazdadır. Yani veriler sadece Kars iline ilişkin olmayıp İBBS TRA2 bölümlenmesi çerçevesinde Ağrı, Iğdır, Ardahan illerini de kapsamaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketlerinin doğrudan Kars iline ilişkin bilgi vermemesi ve Kars ile birlikte Ağrı, Iğdır ve Ardahan illerinden edinilen bilgilerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılması, analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

2011 yılı itibariyle bölgede 15+yaş kurumsal olmayan nüfus 740.000 kişidir[10] ve bu nüfusun % 22,7' si okuryazar değildir. % 59,5' i lise altı eğitimli, % 12,5' i lise ve dengi okul, %5,3' ü de yüksekokul mezunudur. Çalışan 344 bin, işsiz 39 bin, işgücü dışı nüfus 321 bin kişidir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam, İşsiz ve İşgücü Dış Nüfus Sayıları, Bin Kişi, TRA2, 2011

Eğitim Durumu	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü dışı nüfus
Okuma yazma bilmeyen	160	60	3	97
Lise altı	419	210	28	181
Lise	88	46	5	37
Yüksekokul	37	28	3	5
Toplam	704	344	39	320

Kaynak: *TÜİK*

1.4.1 İstihdam

Bölge istihdam oranı % 48,8'dir. Her 100 erkekten 67'si (%66,9) her 100 kadından 31'i (%30,5) çalışmaktadır. Erkek istihdamı oranı % 65,1 olan Türkiye ortalamasından 1,8 puan yüksek iken, kadın istihdam oranı Türkiye ortalamasından (%25,6) 4,9 puan yüksektir. Diğer bir ifade ile bölge istihdam oranını Türkiye ortalamasının üzerine çıkmasında kadınların payı daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların bölgede daha çok olmasıdır.

Grafik 6. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRA2, %,2011

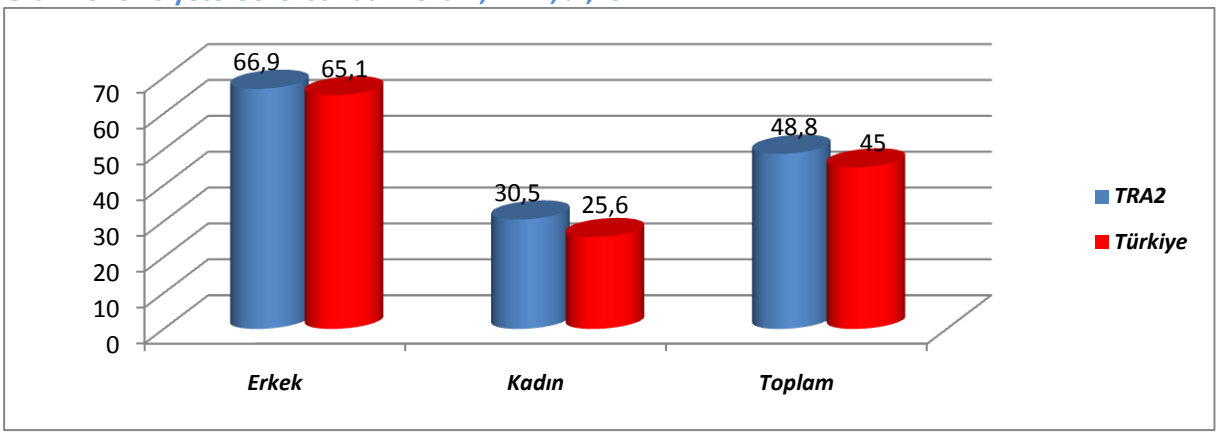

Kaynak: *TÜİK*

[10] TÜİK kurumsal olmayan nüfusu okul, yurt, otel, huzurevi, hastane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlamaktadır.

Eğitim seviyesi ile istihdam arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları bölgede de yükselmektedir. Okuryazar olmayanlarda %37,5 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde %50,2'ye, lise ve dengi okul mezunlarında %51,7'ye yüksekokul mezunlarında ise %76,2'ye yükselmektedir. Erkeklerde de eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları da yükselmektedir. Ancak kadınlarda eğitim seviyesi ile istihdam seviyesi arasında paralellik yoktur.

Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRA2,%,2011

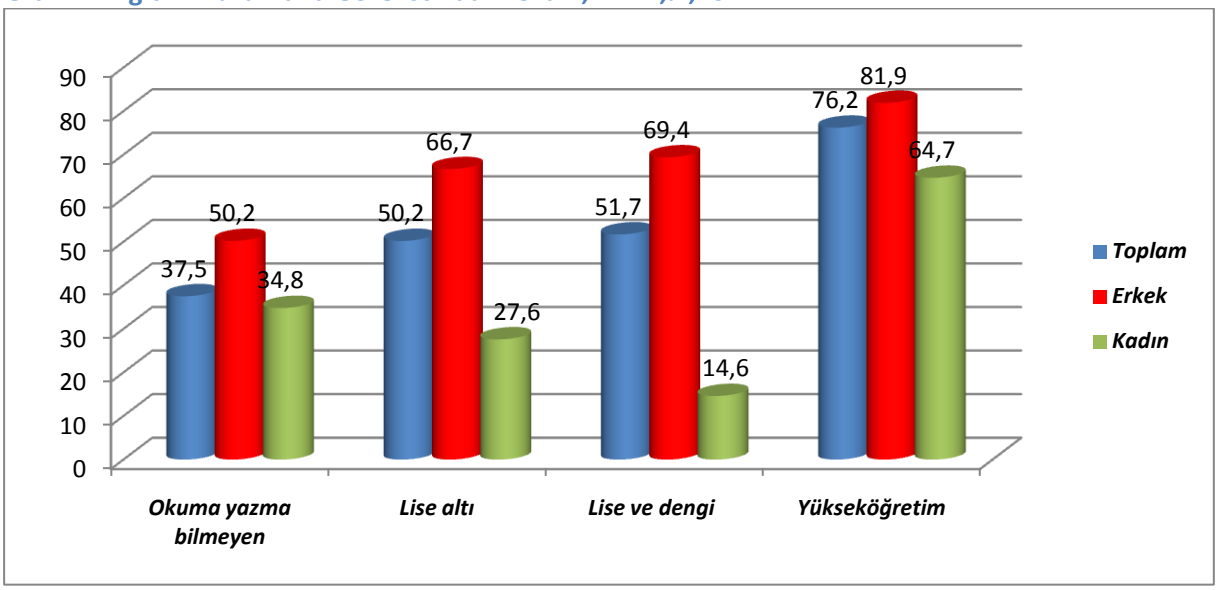

Kaynak: *TÜİK*

Türkiye ortalamasında kadınların çoğunluğu tarım dışı sektörlerde çalışırken, (kadın istihdamının %57,8'si), bölgede durum bunun tam tersidir. Kadınların %86'sı tarımda çalışmaktadır. Bölge istihdamında hâkim sektör tarımdır. Çalışanların %44,2'si tarım sektöründedir. Bu oran Türkiye ortalaması olan %25'in çok üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu (%57,8) tarım dışı sektörlerde çalışmakla birlikte, oran Türkiye ortalaması olan %81,3'ün çok altındadır.

Grafik 8. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRA2,%,2011

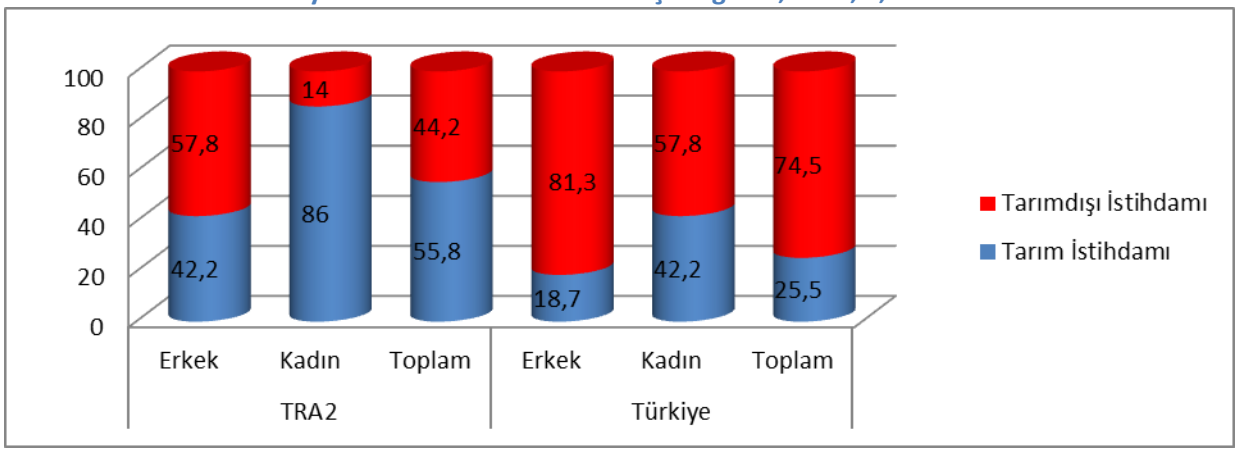

Kaynak: *TÜİK*

Bölge istihdamının % 17,4'ünü okuma yazma bilmeyenler oluştururken, % 61'ini de lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının istihdamdaki oranı % 13,4, yüksek eğitimlilerin oranı da % 8,1'dir.

Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRA2, bin kişi, 2011

Sektör	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi	Yükseköğretim	Toplam
Tarım	55	126	9	1	192
Sanayi	2	36	7	1	47
Hizmet	2	48	29	25	105
Toplam	**59**	**210**	**45**	**27**	**344**

Kaynak: *TÜİK*

Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin neredeyse tamamı (% 92) tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de %60'ı tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 63'ü, yüksek eğitimlilerin de % 89,3'ü hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Bölgede tüm eğitim seviyelerinde en az paya sahip olan sektör ise sanayi sektörüdür.

Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRA2, %, 2011

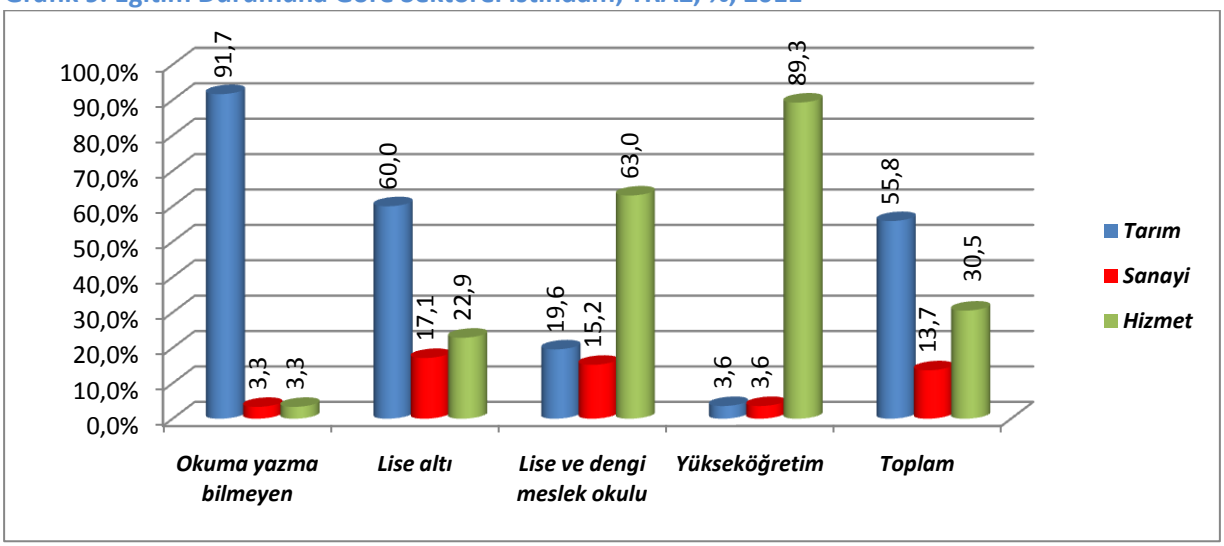

Kaynak: *TÜİK*

En yüksek istihdam oranı her iki cinsiyette de 25-34 ve 35-54 yaş gruplarındadır ve cinsiyetler arası fark çok fazladır. Bu yaş gruplarını 20-24 yaş grubu takip etmektedir.

Toplam çalışanların % 34,3'ü ücretli veya yevmiyelidir ve bu oran, % 62 olan Türkiye ortalamasının çok altındadır. İstihdamın % 32,6'sı işveren veya kendi hesabına olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün hâkimiyeti ücretsiz aile işçiliğini de beraberinde getirmektedir. Bölgede çalışanların % 33,1'i ücretsiz aile işçisi iken bu oran Türkiye'de % 14' tür.

Grafik 10.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRA2, %,2011

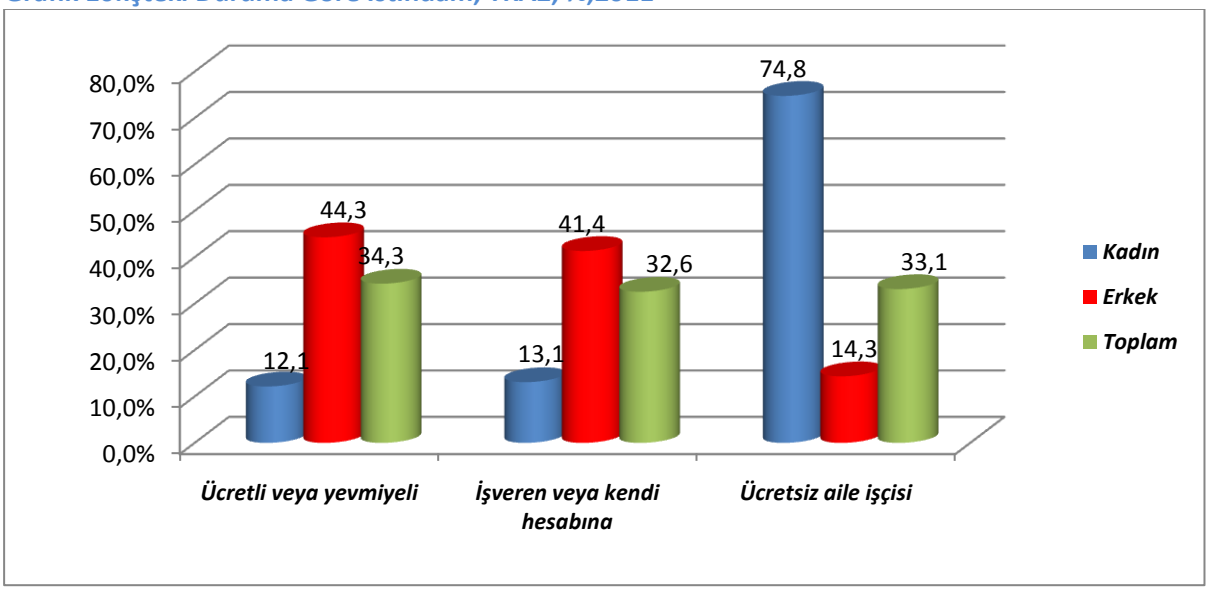

Kaynak: *TÜİK*

İşteki durum ve istihdamın sektörel dağılımı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin % 44,3' ü ücretli veya yevmiyeli olarak çalışırken, bu oran kadınlarda % 12,1'e gerilemektedir. Buna karşın ücretsiz aile işçisi olarak çalışan erkeklerin oranı % 14,3 iken, bu oran kadınlarda % 74,8'e çıkmaktadır.

Tablo 5. İşteki Durum ve Sektörlere Göre İstihdam, TRA2, bin kişi, 2011

	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam
İşteki Durum	**ERKEK**			
Ücretli veya yevmiyeli	7	40	59	105
İşveren veya kendi hesabına	64	5	29	98
Ücretsiz aile işçisi	30	0	4	34
Toplam	101	45	92	237
İşteki Durum	**KADIN**			
Ücretli veya yevmiyeli	0	1	12	13
İşveren veya kendi hesabına	12	2	1	14
Ücretsiz aile işçisi	79	0	1	80
Toplam	**91**	**3**	**14**	**107**

Kaynak: *TÜİK*

Erkek istihdamında hâkim sektör tarımdır. Çalışan her 100 erkekten 43'ü hizmetler sektöründedir. İkinci sırada % 39 ile hizmet sektörü yer almaktadır. Kadın istihdamında da hakim sektör, tarımdır. Çalışan her 100 kadından 85'i tarımdadır. İkinci sırada % 13 ile hizmet sektörü yer almaktadır.

Toplam istihdamın sadece % 13,7'si sanayi sektöründedir. Sanayi sektöründe istihdam oranının az olmasının en önemli sebebi bu sektörün bölgede gelişmemiş olmasıdır. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin çoğu mikro ölçekli işletmelerdir. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı % 66,7 iken, sanayi sektöründe çalışanların %76,6'sını lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların % 15' ini lise ve dengi okul mezunu, % 2,1'i de yüksek okul mezunudur.

İstihdamın mesleki dağılımında tarım sektörünün istihdamdaki ağırlığına paralel olarak tarım üretiminde çalışanlar ilk sıradadır. Çalışanların yarısından fazlası (%53,5) tarım ve hayvancılık

üretiminde çalışmaktadır. İkinci sırada % 12,2 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar vardır. Profesyonel meslek mensupları % 4,4, yardımcı profesyonel meslek grupları ise % 1,7 ağırlığındadır.

1.4.2 Kayıtışı İstihdam

Kayıt dışı istihdam hem TRA2 bölgesinde hem de Türkiye genelinde en önemli işgücü piyasası sorunlarından biridir. Bölgede istihdamının % 73,3'ü kayıt dışındadır ve toplam kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından çok daha yüksektir. 2011 yılı verilerine göre tarım sektöründeki istihdam TRA2 bölgesindeki toplam istihdam içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum toplam kayıt dışı istihdam oranını artırıcı etkenlerden biri olarak düşünülmektedir.

Bölgedeki kayıt dışı istihdam oranı 2008 yılında %83,8 iken yıllar içerisinde azalarak 2011 yılında %73,3' e düşmüştür.

Grafik 11. İstihdamın Yıllara Göre Kayıtlılık Durumu, TRA2, %, (2008-2011)

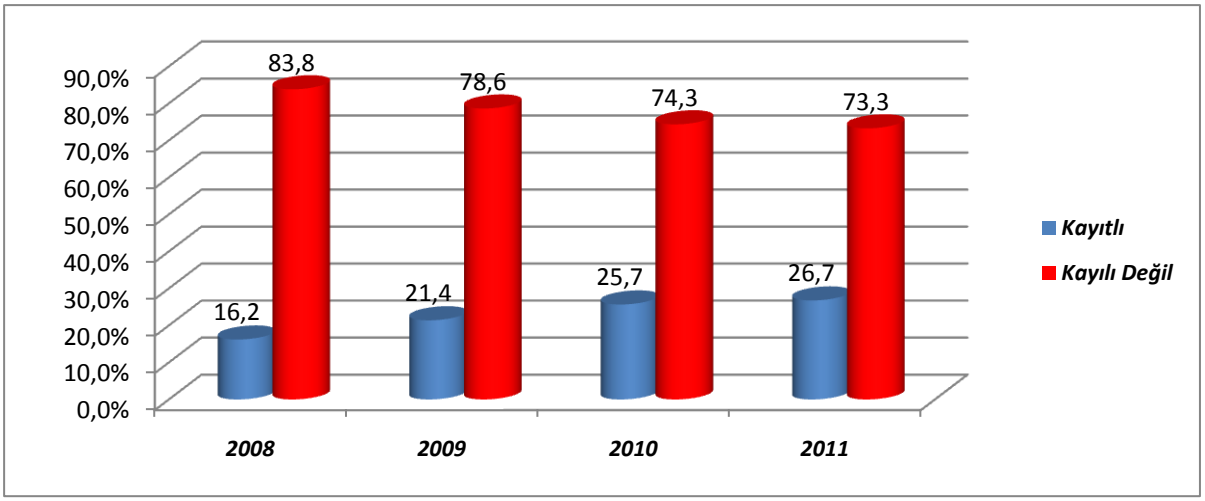

Kaynak: *TUİK*

İktisadi faaliyet koluna göre kayıtlılık durumuna bakıldığında hem Türkiye, hem de bölgede kayıt dışı istihdam oranının en fazla olduğu sektörün tarım olduğu görünmektedir. Türkiye geneline kıyasla bölgede tarımın istihdamdaki payı daha yüksektir. Ancak TRA2 bölgesinde bu sektörde çalışanların %93,2'si kayıt dışı çalışmaktadır. Bölgede tarımdan sonra kayıt dışı istihdamın en fazla olduğu sektörler %72,3 ile sanayi ve %37,1 ile hizmet sektörüdür.

Grafik 12. İktisadi Faaliyet ve Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı, Türkiye ve TRA2, (%) (2011)

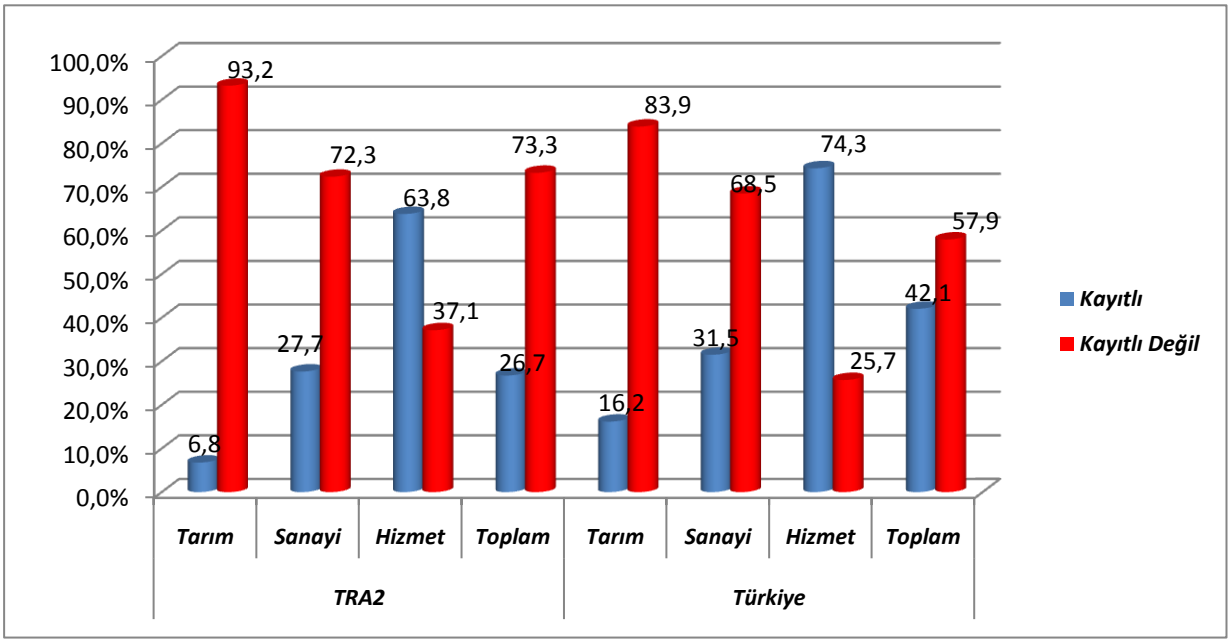

Kaynak: *TUİK*

Eğitim seviyesine göre istihdamda kayıtlılık durumuna bakıldığında Türkiye genelinde olduğu gibi toplam okuma yazma bilmeyenlerin %96,7'si kayıt dışı çalışmaktadır. Bunu sırasıyla lise altı eğitimliler (%81,4), lise ve dengi meslek okulları mezunları (%43,5) ve yükseköğretim mezunları (%7,1) izlemektedir. Bu durum eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte kayıt dışı çalışma oranının azaldığını göstermektedir.

Grafik 13. Eğitim Seviyesine Göre İstihdamda Kayıtlılık Durumu, Türkiye ve TRA2, 2011

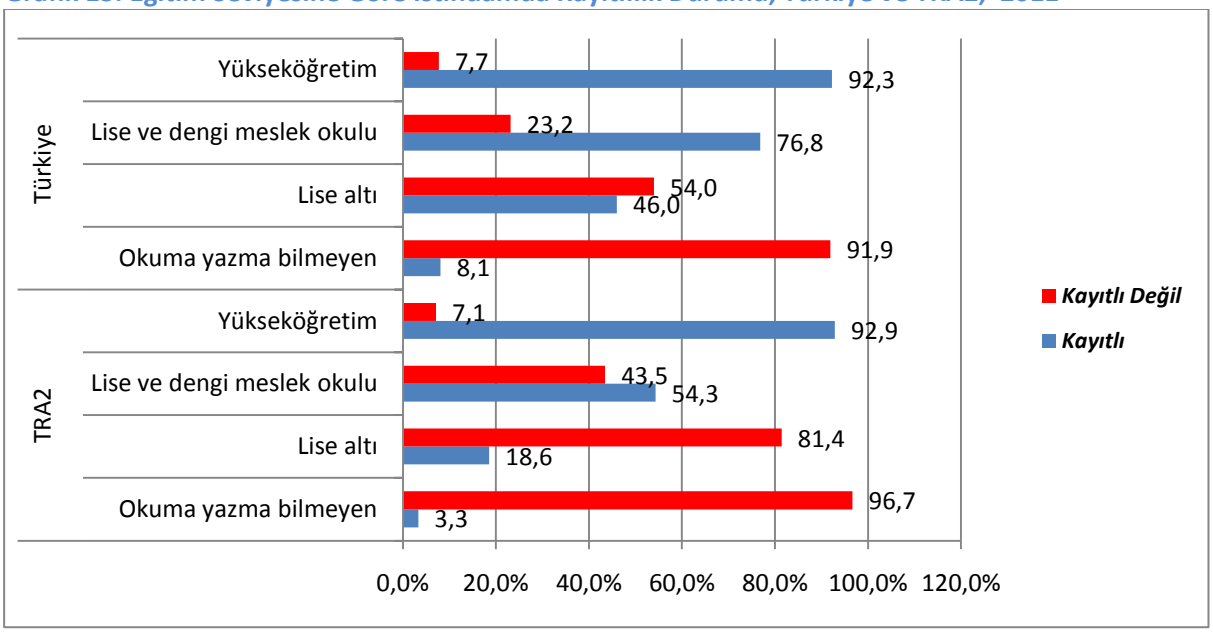

Kaynak: *TUİK*

Erkeklerde %37 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda %76'ya yükselmektedir. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların %97,4'ü kayıtdışı çalışmaktadır. Bu durum kadınlarda (%97,5) ve erkeklerde (97,1) yaklaşık olarak aynıdır. İşveren veya kendi hesabına çalışan kadınların %92,9'u erkeklerin ise %74,5'i işveren veya kendi hesabına çalışmaktadır.

Grafik 14. İşteki Duruma ve Cinsiyete Göre Kayıt dışılık Oranı,TRA2,%,2011

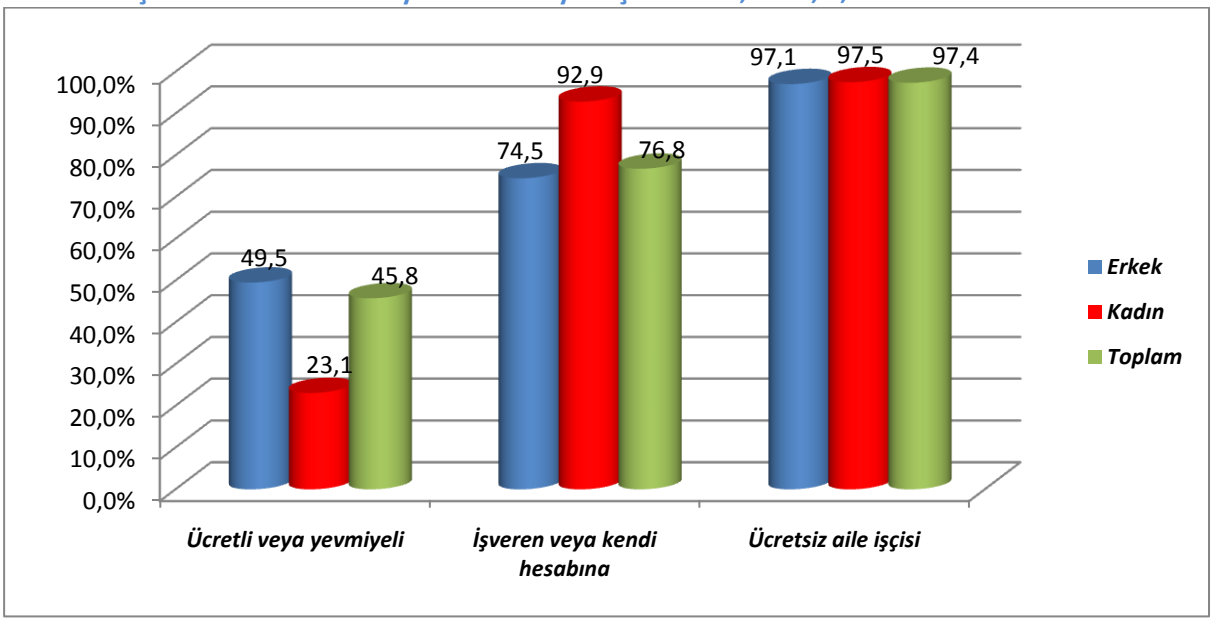

Kaynak: *TUİK*

1.4.3 Genç İstihdamı

Bölgede 110 bini kadın, 103 bini erkek olmak üzere 213 bin genç[11] bulunmaktadır. Gençlerin 66 bini istihdamda yer almaktadır. Gençlerin istihdam oranı % 31'dir. Türkiye genelinde bu oran %32,2' dir. Genç erkeklerin istihdam oranı %46,6, genç kadınlarınki ise %16,4'tür. Genç erkeklerin istihdam oranı genç kadınların istihdam oranından yüksek olmakla birlikte, aradaki fark toplam nüfustaki farktan 6,2 puan daha düşüktür.

Gençlerin de en fazla çalıştıkları sektör tarımdır. Her çalışan gencin %43,8'i tarım sektöründedir. İkinci sırada %29,2 ile hizmet ve %25 ile sanayi sektörleri takip etmektedir. Gençlerde de cinsiyetler arası çalışılan sektörler farklıdır. Tarım sektöründe çalışan genç kadın sayısı (%83,3), erkeklerin sayısının (%43,3) yaklaşık iki katıdır. Sanayi sektöründe çalışan genç kadın sayısı oranının %0 olması dikkat çekicidir. Bu durumun sebebi ise bölge sanayisinin yeterince gelişmemiş olmasıdır

[11] Genç nüfus: 15-24 yaş grubu, TÜİK

Grafik 15. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRA2, %, 2011

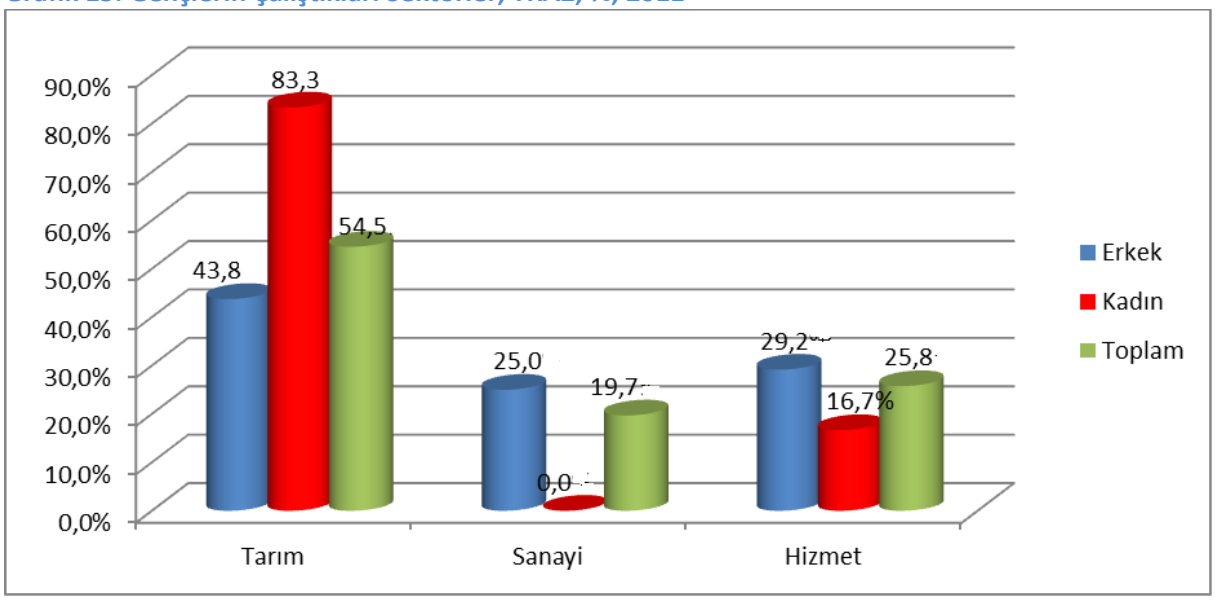

Kaynak: *TUİK*

Çalışan gençlerin eğitim durumuna bakıldığında en fazla payın (%75,8) lise altı eğitimlilerde ve en az payın (%4,5) yükseköğretim mezunlarında olduğu görülmektedir. Genç erkeklerin yarısı (%50) ücretli ve yevmiyeli olarak çalışırken genç kadınların büyük bir bölümü (%83,3) ücretsiz aile işçisidir. Gençlerin %87,9u kayıt dışı çalışırken, lise altı eğitimlilerde kayıt dışılık %81'e ulaşmaktadır. Yüksekokul mezunlarında ise kayıt dışılık %0 seviyesindedir. Cinsiyetler arası farklılık kayıt dışılıkta da ortaya çıkmakta ve genç erkeklerin %59'u, genç kadınların %71'i kayıt dışı çalışmaktadır. Genç erkeklerin %87,5'i, genç kadınların %89'u kayıt dışı çalışmaktadır.

1.4.4 İşsizlik

Bölge toplam işsizlik oranı % 10,2, erkek işsizlik oranı % 12,9 kadın işsizlik oranı ise %3,5'tir. En yüksek işsizlik oranı 71,8 ile lise altı eğitimlilerdedir. Lise altı eğitimlilerde işsizlik oranını yükselten erkeklerdir. En düşük işsizlik oranı okuryazar olmayanlarda (%7,7) ve yükseköğretim mezunlarındadır(%7,7). Lise ve dengi okul mezunlarında ise bu oran %12,8' dir. Bölgedeki kadın işsizlik oranı okuma yazma bilmeyenlerde %0 seviyesinde iken diğer eğitim seviyelerinde eşit ve %25'tir.

Grafik 16. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRA2,%,2011

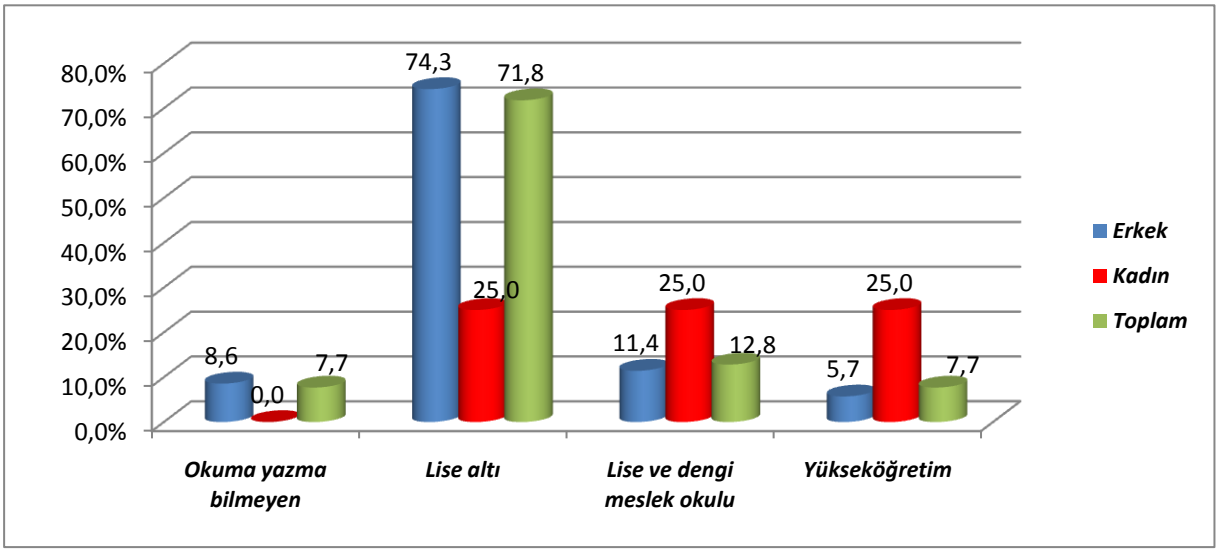

Kaynak: *TUİK*

Toplam işsizlik oranının en yüksek olduğu yaş grubu %38,5 ile 25-34 grubundadır. 25-34 yaş grubunu %28,2 ile 34-54 yaş grubu izlemektedir. Kadınlarda işsizlik oranının en yüksek olduğu yaş grubu %50 ile 20-24 yaş grubunda, erkeklerde ise % 37,1'ile 25-34 yaş grubundadır.

Grafik 17. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRA2, %, 2011

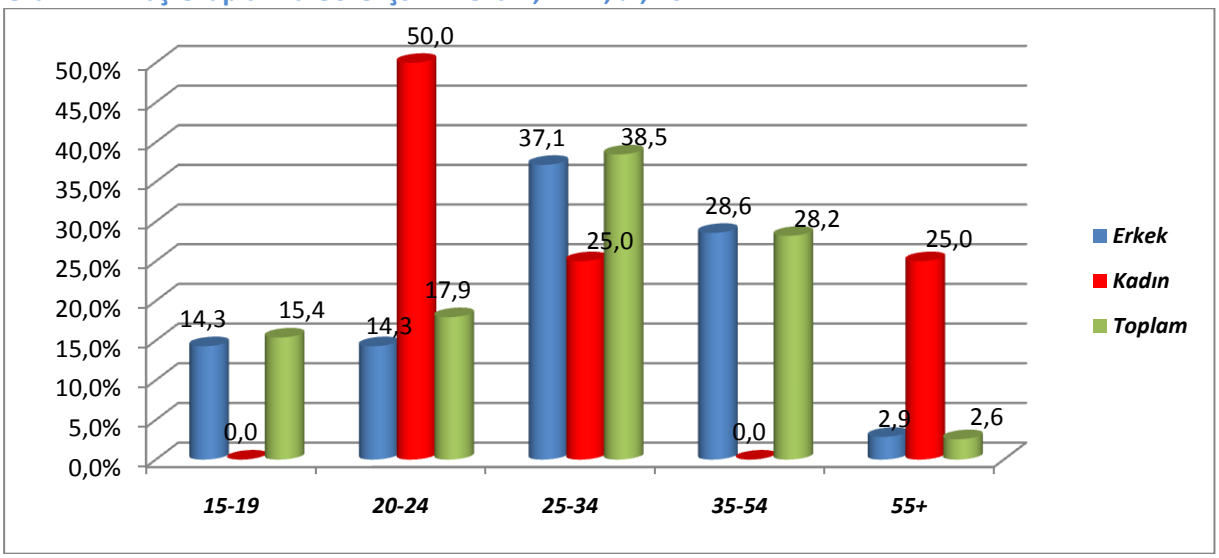

Kaynak: *TUİK*

Daha önce çalışırken işsiz kalanların çoğu (%33) ilkokul mezunudur. Lise dengi meslek okulu mezunlarında ise işten ayrılma oranı en düşüktür (%5,1). Bölgede 2011 yılı içerisindeki işten çıkış en fazla (%51,3) sanayi sektöründe olmuştur. Sanayi sektörünü % 12,8 ile hizmet sektörü takip etmektedir.

Tablo 6. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRA2, bin kişi, 2011

Eğitim Durumu	Tarım	Sanayi	Hizmet	Daha önce çalışmamış olanlar	Toplam
Okuma-yazma bilmeyen	1	2	0	0	3
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	1	5	1	0	7
İlkokul	1	9	2	0	13
Ortaokul veya dengi meslek okul	0	1	1	0	2
Genel lise	0	1	1	1	3
Lise dengi meslek okulu	0	1	1	1	2
Yüksekokul veya fakülte	0	0	2	1	3
İlköğretim	1	1	2	2	6
Toplam	**4**	**20**	**10**	**5**	**39**

Kaynak: *TUİK*

Bölgedeki işsizlerin %15,3'ü ilk kez iş aramakta ve %15,4'ü bir yıldan daha fazla süredir iş aramaktadır. Bir yıldan daha az ve bir yıldan daha fazla iş arayan erkeklerin sayısının kadınların sayısından çok fazla olması dikkat çekicidir. Bir yıldan daha fazla süredir iş arayanların %83,3'ü, bir yıldan daha az süredir iş arayanların ise %94'ü erkektir.

Tablo 7. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRA2, bin kişi, 2011

İş Arama Süresi	Erkek	Kadın	Toplam
1 yıl yıldan az	31	2	33
1 yıl ve daha çok	5	1	6
Toplam İlk kez İş arayan	4	2	6
Toplam İşsiz	**40**	**5**	**45**

Kaynak: *TUİK*

İş arama süresi eğitim durumu ile karşılaştırıldığında bir yıldan daha az süredir iş arayanlardaki en yüksek oran % 72,7 ile lise altı eğitimlilerdedir. Lise altı eğitimlileri % 12,1 ile lise ve dengi okul mezunları takip etmektedir. Yüksekokul mezunlarında ise bu oran %6,1'dir. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi eğitim seviyesinin düşmesi ile birlikte kayıt dışı istihdamın artmasıdır. Kayıt dışı istihdam oranının en fazla lise altı eğitimlilerde olması da bunu desteklemektedir.

Tablo 8. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRA2, bin kişi, 2011

Eğitim Durumu	1 yıl yıldan az	1 yıl ve daha çok	Toplam
	Toplam		
Okuma yazma bilmeyen	2	0	3
Lise altı	24	4	28
Lise ve dengi meslek okulu	4	1	5
Yükseköğretim	2	1	3
Toplam	32	6	39
	Kadın		
Okuma yazma bilmeyen	0	0	0
Lise altı	1	0	1
Lise ve dengi meslek okulu	1	1	1
Yükseköğretim	1	1	1
Toplam	3	2	3
	Erkek		
Okuma yazma bilmeyen	2	0	3
Lise altı	23	3	26
Lise ve dengi meslek okulu	4	1	4
Yükseköğretim	2	0	2
Toplam	31	4	35

Kaynak: *TUİK*

1.4.5 Genç İşsiz

Bölge işsizlerinin %33'ünü gençler oluşturmaktadır. İşsizlik oranı genç nüfusta %8,3'tür. 25 yaş ve üzeri nüfustaki işsizlik oranı ise % 8,6'dır.

Tablo 9. Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRA2, bin kişi, 2011

Yaş Grubu	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü	İşgücü dışı nüfus	İstihdam oranı, (%)	İşsizlik oranı (%)	İşgücü dışı nüfus,(%)
15-24 yaş	213	66	13	157	134	31	8,3	41,7
25+yaş	491	278	26	304	187	56,6	8,6	58,2
Toplam	**704**	**344**	**39**	**461**	**321**	**87,6**	**16,9**	**100**

Kaynak: *TUİK*

Genç işsizlerde eğitim durumuna göre en yüksek işsizlik oranı %33,3 ile yükseköğretim mezunlarında görülmektedir. Yükseköğretim mezunlarını %20,7 ile lise ve dengi okul mezunu ve %14,6 ile lise altı eğitimliler takip etmektedir. Bu durum genç işsizlerde eğitim seviyesinin artması ile birlikte işsizlik oranının da arttığını göstermektedir.

1.4.6 İşgücü Dışındaki Nüfus

TRA2 bölgesinde işgücüne katılma oranı 2008 yılında %51,6, 2009 yılında %51,1, 2010 yılında %50,9 dur. 2011 yılında ise bu oran %54,4'e yükselmiştir. İşgücü dışında buluma oranını kadınlarda %74,5

erkekler de ise % 25,5'tir. İşgücü dışında bulunma oranında erkekler ve kadınlar arasındaki farkın büyük olması dikkat çekicidir.

İşgücü dışında olanların % 3,7'si bölgede kendine göre iş bulamadığı ve çalışmak istediği halde çeşitli nedenlerle iş aramadıklarını beyan eden kişilerden oluşmaktadır. % 22,1'i eğitim ve öğrenimine devam ederken, %3,1'i de emeklidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 51,7'si de ev işleri ile meşgul olduğundan işgücü dışındadır.

İşgücü dışında buluma oranı en fazla (%56,4) lise altı eğitimlilerde ve en az (%1,6) yükseköğretim mezunlarındadır. Erkeklerde ve kadınlarda da en yüksek iş gücü dışında bulunma oranı lise altı eğitimlilerdedir.

Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı, TRA2, %, 2011

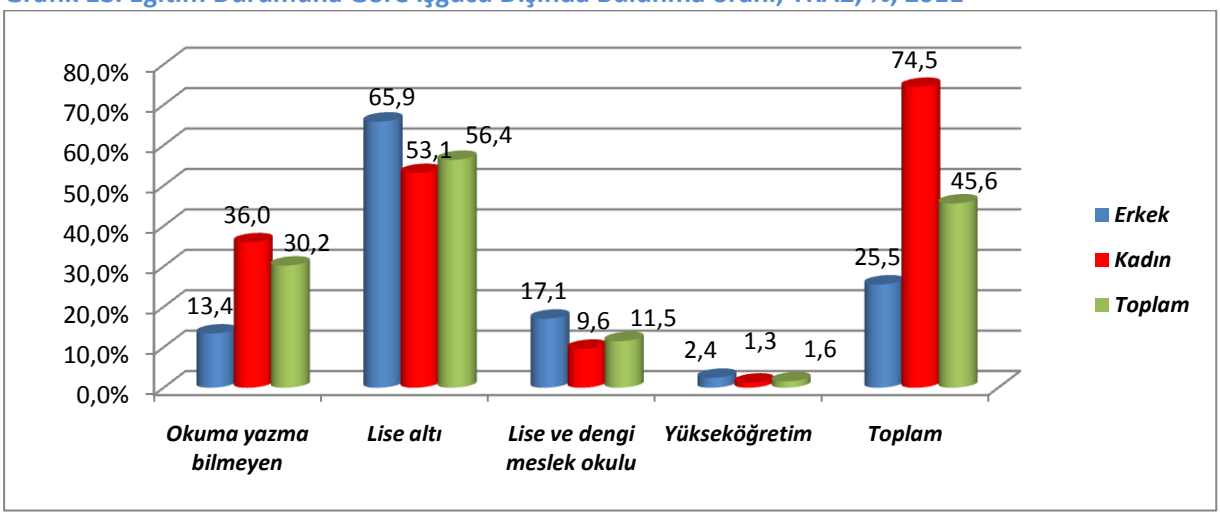

Kaynak: *TUİK*

İşgücü dışında bulunma nedenlerinde kadınlarda ilk sırada %69,5 ile ev işleri ile meşgul olma yer alırken, erkeklerde %45,1 ile eğitim ve öğretimde olanlar yer almaktadır. İşgücü dışındaki kadın nüfusun sadece %0,4'ü emeklidir. Erkeklerde ikinci sırada % 30,5 ile özürlü, yaşlı veya hasta olanlar yer alırken, kadınlarda bu oran %12,6'dır. Erkeklerde dikkat çeken diğer bir husus iş bulma ümidi olmadığı veya diğer nedenlerle çalışmak istedikleri halde iş aramayanların işgücü dışındaki erkeklerin % 7,4' ünü oluşturmalarıdır. Kadınlarda ise bu oran %2,6 dır.

Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı, TRA2, %, 2011

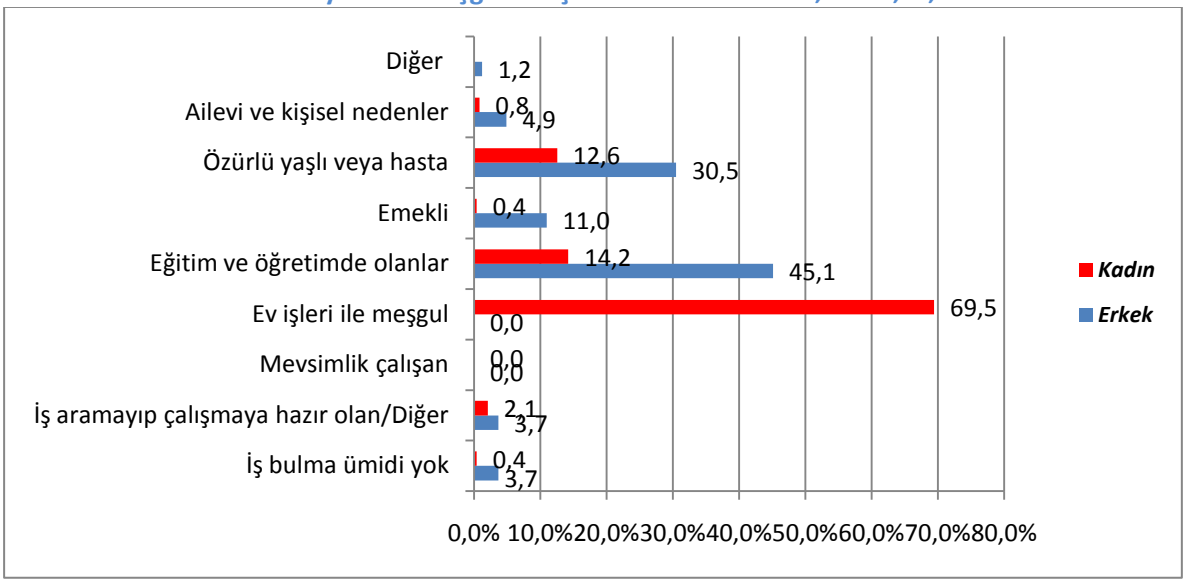

Kaynak: *TUİK*

1.5 İŞKUR' a Kayıtlı İşgücü Göstergeleri

Bu kısımda İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin işgücü piyasası değerlendirilmiştir. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR' a kayıtlı kesim itibariyle mevcut olmasına rağmen bu veri seti il bazında cinsiyet, yaş, eğitim gibi başvuranların ve kayıtlı işsizlerin özelliklerini ayrıca açık işlerin mesleklere göre dağılımı gibi özellikleri içermesi açısından önemli göstergelerdir.

1.5.1 İŞKUR' a Başvurular

2012 yılında İl genelinde İŞKUR' a başvuranların %50,4'ü (5.515 işi) "ilköğretim", %30,7'si (3.353 kişi) "orta öğretim, %9,1'i (993 kişi), ve %5,5'i (555 kişi) lisans mezunudur. İŞKUR' a başvuranların %55'i (6.015 kişi) okuryazar olmayanlar, okuryazar olanlar ve ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Türkiye genelinde bu oran %52'dir. Buna karşın ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarını içeren yüksek eğitimli kişiler toplam başvurunun %14,4'ünü oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran %16'dır.

Tablo 10. Başvuranların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi

Eğitim Durumu	Sayı
Okur Yazar Olmayan	87
Okur Yazar	413
İlköğretim	5.515
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	3.353
Ön lisans	993
Lisans	555
Yüksek Lisans	22
Doktora	1
Toplam	**10.939**

Kaynak: *İŞKUR*

Başvuru yapanların mesleklere göre dağılımında, ilk on mesleğe bakıldığında Beden İşçisi(Genel) mesleğinin %33,6'lık (3.669 kişi) oranla ilk sırada geldiği görülmektedir. Bu mesleği %7,1 ile (777 kişi) Beden İşçisi (temizlik), %4,4 ile (483 kişi), %3,5 ile (386 kişi) Büro Memuru (Genel), %2,4 ile (260 kişi) Beden İşçisi (inşaat), %2,3 ile (256 kişi) Bilgisayar İşletmeni, %2,1 ile (232 Kişi) Ağır Kamyon Şoförü, %2 ile (221 kişi) Satış Danışmanı, %1,6 ile (178 kişi) Sekreter ve Şoför (Yolcu Taşıma) meslekleri takip etmektedir. Çağrı Merkezi Görevlisi mesleğinde başvuranların sayısının üçüncü sırada yer almasının nedeni, 2012 yılı içerisinde bir firma ile Çağrı Merkezi Görevlisi Mesleğinde kurs düzenlenmiş olmasıdır.

Tablo 11. Başvuranların Mesleklere Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi

Meslekler	Sayı	Oran (%)
Beden İşçisi (Genel)	3.669	33,6
Beden İşçisi (Temizlik)	777	7,1
Çağrı Merkezi Görevlisi	483	4,4
Büro Memuru (Genel)	386	3,5
Beden İşçisi (İnşaat)	260	2,4
Bilgisayar İşletmeni	256	2,3
Ağır Kamyon Şoförü	232	2,1
Satış Danışmanı	221	2,0
Sekreter	178	1,6
Şoför (Yolcu Taşıma)	178	1,6

Kaynak: *İŞKUR*

1.5.2 İŞKUR'a Kayıtlı İşsizler

Kars'ta 2012 yılı sonunda kayıtlı işsiz sayısı 12.142 kişidir. Kayıtlı işsizlerin % 69,5'i erkek, % 30,4'ü kadındır. Türkiye genelinde ise kayıtlı işsizlerin % 62'si erkek, % 38'i kadındır. İl genelinde kayıtlı işsizlerin %19,4'ü 25-29 yaş grubunda %18,9'u 20-24 yaş grubunda ve %16,2'si 30-34 yaş grubundadır. Bu oranlar Türkiye geneli oranlara çok yakındır. Bu göstergeler ilimiz İşgücü piyasasında genç nüfus ağırlığının daha fazla olduğunun kanıtıdır.

Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi

Yaş grupları	Kars	Türkiye
15-19	481	82.403
20-24	297	474.173
25-29	2.354	524.838
30-34	1.965	428.572
35-39	1.731	321.909
40-44	1.331	245.856
45-49	983	169.653
50-54	552	72.834
55-59	254	32.803
60-64	120	12.639
65+	74	6.582
Toplam	**12.142**	**2.372.262**

Kaynak: *İŞKUR*

İl müdürlüğümüze kayıtlı İşsizlerin yarısından fazlasının (%55) ilköğretim mezunu olması dikkat çekicidir. Türkiye genelinde de bu oranın oldukça yüksek (%46,8) olduğunu söylemek mümkündür. Kayıtlı işsizler de ikinci sırada %26,6 ile ortaöğretim (lise ve dengi) ve üçüncü sırada %7,7 ile ön lisans mezunları gelmektedir. Türkiye genelinde de bu sıralama aynıdır. Bu durum iş arayanlarda eğitim seviyesinin yükselmesi ile iş bulma kanalı olarak İŞKUR' un daha az tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi

Eğitim Durumu	Kars	Türkiye
Okur Yazar Olmayan	316	44.975
Okur Yazar	447	59.440
İlköğretim	6.681	1.109.535
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	3.229	711.844
Ön lisans	937	219.911
Lisans	509	217.317
Yüksek Lisans	21	8.851
Doktora	2	389
Genel Toplam	**12.142**	**2.372.262**

Kaynak: *İŞKUR*

Kayıtlı işsizlere meslek dağılımı açısından bakıldığında ilk on mesleğin % 30,8 ile Beden İşçisi (Genel), % 6,6 ile Beden İşçisi (Temizlik), %3,9 ile Büro Memuru (Genel), % 3,5 ile Beden İşçisi(İnşaat), %3,5 ile Çiftçi(Hayvancılık), %2,8 Çağrı Merkezi Görevlisi, %2 ile Bilgisayar İşletmeni, Şoför (Yolcu Taşıma) ve %1,7 ile Ağır Kamyon Şoförü, Satış Danışmanı olduğu görülmektedir. Diğer mesleklerin oransal payı ise minimum seviyededir. Çağrı merkezi görevlisi mesleğinde kayıtlı kişi sayısının fazla olmasının nedeni 2012 yılı içerisinde bir firmanın kurs düzenlemiş olmasıdır.

Tablo 14. Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı, 2012, Bin Kişi

Meslek	Sayı	Oran(%)
Beden İşçisi (Genel)	3.739	30,8
Beden İşçisi (Temizlik)	798	6,6
Büro Memuru (Genel)	471	3,9
Beden İşçisi (İnşaat)	430	3,5
Çiftçi (Hayvancılık)	424	3,5
Çağrı Merkezi Görevlisi	340	2,8
Bilgisayar İşletmeni	242	2,0
Şoför (Yolcu Taşıma)	242	2,0
Ağır Kamyon Şoförü	207	1,7
Satış Danışmanı	201	1,7

Kaynak: *İŞKUR*

İş arama sürelerine göre, kayıtlı işsizlerin % 53,2'si 1 yıldan daha az süredir iş aramaktadır. 1 yıldan fazla 2 yıldan daha az süredir iş arayanların toplam kayıtlı işsizler içerisindeki payı %34,6 iken 2 yıldan daha fazla süredir iş arayanların payı % 12,2'dir. 1 yıl ve daha fazla süredir işsiz olanları "uzun süreli işsiz" kategorisinde değerlendirirsek İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin % 46,8' i (5.682 kişi) uzun süreli işsizdir. Türkiye genelinde de bu oranlar bir birine yakındır.

Tablo 15. Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri, 2012, Bin Kişi

Bekleme Süresi	30 Gün ve Az	1-2 Ay	2-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1-2 Yıl	2-3 Yıl	3+ Yıl	Toplam
Kişi Sayısı	493	602	574	2.511	2.280	4.203	975	504	12.142

Kaynak: *İŞKUR*

1.5.3 İşsizlik Ödeneği

İşsizlik ödeneği için en fazla başvuru %25,6 ile 30-34 yaş grubundaki işsizler tarafından yapılmıştır. Bunu %22 ile30-34 ve %18,7 ile 35-39 yaş grubundaki işsizler takip etmektedir. Türkiye genelinde de ilk sırada %25 ile 30-34 yaş grubundaki işsizler gelmektedir. Diğer yaş gruplarında da Kars ve Türkiye için bu oranlar birbirine oldukça yakındır.

Tablo 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012, Bin Kişi

Yaş Grubu	Kars	Türkiye
15-19	1	958
20-24	30	25.343
25-29	106	80.598
30-34	123	91.279
35-39	90	69.412
40-44	67	53.790
45-49	40	32.843
50-54	15	8.068
55-59	7	2.817
60-64	1	429
65+	1	182
Toplam	**481**	**365.719**

Kaynak: *İŞKUR*

Eğitim durumuna göre işsizlik ödeneğine başvuranlar arasında en yüksek payı hem Kars (%52) hem de Türkiye'de (%49,9) ilköğretim mezunları almaktadır. İkinci sırada ise Kars'ta ve Türkiye' de %31,4 ile ortaöğretim mezunları gelmektedir. Bu durumun ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarının daha fazla sezonluk işlerde çalıştığını veya işe giriş çıkışın daha fazla olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Kars'ta ilköğretim mezunlarından sonra eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte, işsizlik ödeneği başvurusunda bulunan işsiz sayısı azalmaktadır.

Tablo 17. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012, Bin Kişi

Yaş Grubu	Kars	Türkiye
Okuma yazma bilmeyenler	1	2.443
Okuryazar olanlar	6	3.275
İlköğretim	250	182.621
Ortaöğretim	151	114.838
Ön lisans	39	24.487
Lisans	33	36.389
Yüksek Lisans	1	1.606
Doktora	0	60
Toplam	**481**	**365.719**

Kaynak: *İŞKUR*

2012 yılı itibariyle Kars'ta işsizlik ödeneği başvurusunda bulunan işsizlerin %14,8'inin işsizlik ödeneği bitmiş, %44,9'unun işsizlik ödeneği kesilmiş ve % 40,3'ü işsizlik ödeneğinden yararlanmaya devam etmektedir.

Yaş gruplarına göre kayıtlı işsizleri ve işsizlik ödeneği başvurusu yapanları karşılaştırdığımızda, kayıtlı işsizler ile işsizlik ödeneği alanlar arasında paralellik olmadığı görülmektedir. Örneğin en fazla kayıtlı işsiz 25-29 yaş grubundayken, en fazla işsizlik ödeneği başvurusu 30-34 yaş grubundaki işsizler tarafından yapılmıştır.

Grafik 20. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Kars, %, 2012

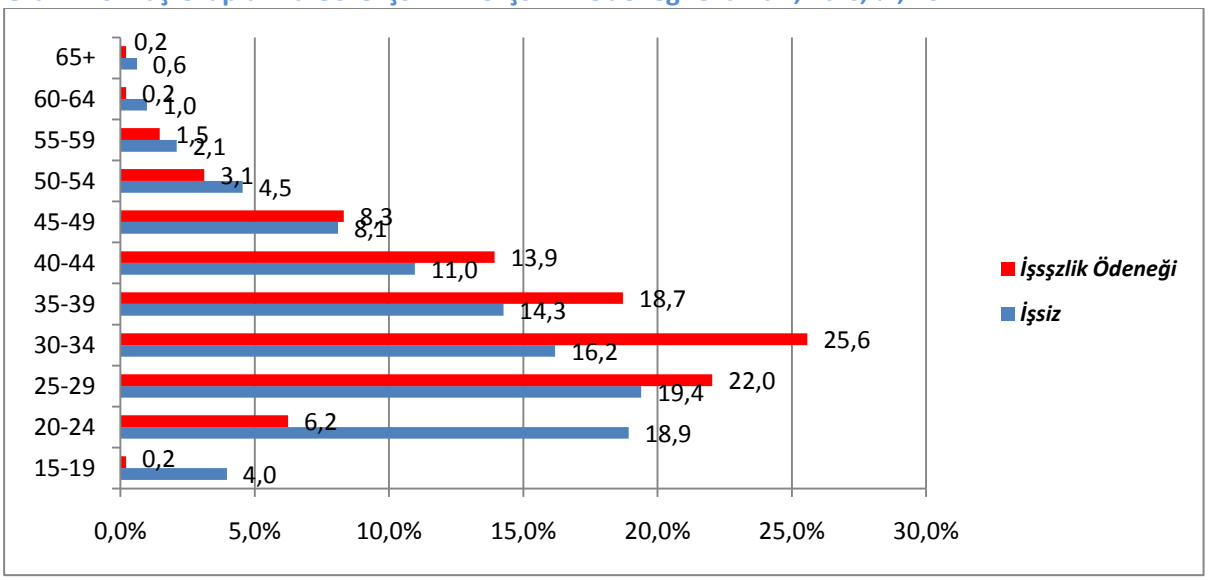

Kaynak: *İŞKUR*

1.5.4 Açık İşler

İlde İŞKUR tarafından 2012 yılında alınan açık işlerin mesleklere göre dağılımına bakıldığında; en fazla açık işin Beden İşçisi(Genel) mesleğinde olduğu görülmektedir. Bu meslekte 2012 yılında 2.543 açık iş alınmıştır ve bu sayı toplam açık iş sayısının %70,4'üdür. Beden işçisi (Genel) mesleğini %5,4 ile Beden İşçisi (Temizlik), %4,4 ile Temizlik Görevlisi, Orman İşçisi, %0,7 ile Satış Danışmanı, Aşçı, Garson, % 0,6 ile Çağrı Merkezi Görevlisi, Tren Teşkil İşçisi ve Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler) meslekleri takip etmektedir. Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (Temizlik) ve Orman İşçisi mesleklerinde açık iş sayısının fazla olmasının en önemli nedeni TYÇP' nin bu mesleklerde düzenlenmiş olmasıdır. Türkiye genelinde de açık iş sayısının en fazla olduğu meslek Beden İşçisi (Genel)'dir.

Tablo 18. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı, 2012

Meslek	Sayı	Oran (%)
Beden İşçisi (Genel)	2.543	70,4
Beden İşçisi (Temizlik)	205	5,7
Temizlik Görevlisi	160	4,4
Orman İşçisi	159	4,4
Satış Danışmanı	70	1,9
Aşçı	25	0,7
Garson (Servis Elemanı)	25	0,7
Çağrı Merkezi Görevlisi	23	0,6
Tren Teşkil İşçisi	23	0,6
Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)	20	0,6

Kaynak: *İŞKUR*

İlde İŞKUR tarafından 2012 yılında alınan açık işlerin dokuz ana meslek grubuna göre dağılımına baktığımızda; ilk sırada %86,3 ile (3.122 kişi) Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubu gelmektedir. Türkiye genelinde de ilk sırada Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubu gelmekte ancak bu oran (%51) Kars'taki kadar yüksek değildir.

Tablo 19. Açık İşlerin Mesleklere Guruplarına Göre Dağılımı, 2012

Meslek Grubu	Sayı	Oran (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	52	1,4
Hizmet ve Satış elemanları	171	4,7
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	3.122	86,3
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	2	0,1
Profesyonel Meslek Mensupları	60	1,7
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	49	1,4
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	68	1,9
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	82	2,3
Yöneticiler	11	0,3
Toplam	**3.617**	**100**

Kaynak: *İŞKUR*

1.5.5 İşe Yerleştirmeler

2012 yılında İlde İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin %78,1'i (2.662 kişi) erkek, %21,9'u (745 kişi) kadındandır. İşe yerleştirilen kadınlar ve erkekler arasındaki farkın en önemli sebeplerinden biri TYÇP kapsamında işe yerleştirilenlerin çoğunluğunun erkek olmasından kaynaklanmaktadır.

Eğitim durumuna göre işe yerleştirmelere bakıldığında İlk sırada % 58,4 ile İlköğretim mezunları gelmektedir. İlköğretim mezunlarını %26,9 ile ortaöğretim, %7,3 ile ön lisans, %2,8 ile Lisans ve % 0,1

ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir. Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe işe yerleştirme oranının düştüğünü göstermektedir.

Tablo 20. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirme

Eğitim Durumu	Sayı
Okur Yazar Olmayan	1
Okur Yazar	155
İlköğretim	1.989
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	917
Ön Lisans	249
Lisans	94
Yüksek Lisans	2
Toplam	**3.407**

Kaynak: *İŞKUR*

2012 yılında işe yerleştirilenlerin en fazla işe yerleştirilen ilk on mesleğe göre dağılımına baktığımızda; 2012 yılında en fazla işe yerleştirme Beden İşçisi (Genel) mesleğinde gerçekleşmiştir. Beden İşçisi (Genel) mesleğinde işe yerleştirilenlerin toplam işe yerleştirilenler içerisindeki oransal payı % 73,4'tür. Diğer mesleklerin toplam işe yerleştirilenler içerisindeki oransal payı ise %26,6'dır.

Tablo 21. Mesleklere Göre İşe Yerleştirme

Meslek	Sayı	Oran (%)
Beden İşçisi (Genel)	2500	73,4
Beden İşçisi (Temizlik)	214	6,3
Orman İşçisi	159	4,7
Temizlik Görevlisi	158	4,6
Satış Danışmanı	38	1,1
Çağrı Merkezi Görevlisi	23	0,7
Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)	20	0,6
Garson (Servis Elemanı)	19	0,6
Aşçı	16	0,5
Plastik Mamuller İmal İşçisi	16	0,5

Kaynak: *İŞKUR*

İşe yerleştirmelerin sosyal duruma göre dağılımına baktığımızda; toplam işe yerleştirmenin %99' unun normal işe yerleştirme olduğu görülmektedir. Özürlü ve eski hükümlü olarak işe yerleştirmenin toplam işe yerleştirme içerisindeki oransal payı ise sadece %1' dir.

Tablo 22. Sosyal Durumlara Göre İşe Yerleştirme

Sosyal Durum	Sayı
Normal	3.374
Özürlü	32
Eski Hükümlü	1
Toplam	**3.407**

Kaynak: *İŞKUR*

1.5.6 İŞKUR' un Mesleki Eğitim Faaliyetleri

2012 yılı sonuna kadar İl genelinde İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 173'tür. Açılan kursların %2,3'ü istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara, toplam kurs katılımcıların %9,1'i olan 390 kişi katılmıştır. Bu oranlar Türkiye geneli oranlardan oldukça düşüktür. Kars'ta istihdam garantili kurs açılamamasının en önemli sebeplerinden biri uygun hizmet sağlayıcıların olmamasıdır.

Tablo 23.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012

	Kars		Türkiye	
Kurs Türü	Kurs Sayısı	Katılan sayısı	Kurs Sayısı	Katılan sayısı
Girişimcilik	4	106	900	24.953
Hükümlülere yönelik Kurs	2	30	334	4.483
işgücü yetiştirme kursu (Genel)	10	189	1.576	34.019
işgücü yetiştirme kursu (İstihdam Garantili)	4	390	4.564	116.451
işgücü yetiştirme kursu (Tolum Yararına Çalışma Programı)	58	3.460	4.936	186.599
İşbaşı Eğitim Programı (İEP)	95	105	8.018	18.570
Toplam	**173**	**4.280**	**20.328**	**385.075**

Kaynak: *İŞKUR*

İl genelinde açılan kurslara katılanların % 28,5' i kadın, %7 1,5'i erkektir. Türkiye'de ise katılımcıların % 42'si kadın, % 58'i ise erkektir. Kars'ta kadın ve erkek katılımcı sayısı arasında arasındaki farkın daha fazla olmasının sebebi toplam katılımcı sayısının % 80,8' ini kapsayan Toplum Yararına Çalışma Programı (TYÇP)[12] katılımcılarının %80,1'inin erkek olmasından kaynaklanmaktadır.

[12]TYÇP işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde işsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimini amaçlayan, doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan programlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

2.1 Amaç ve Yöntem

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanamaya bilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala ülkemiz için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapmamız büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık işler istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Tablo 24. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyod**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**GÖRÜŞME YAPILAN İŞYERİ**	
2007	50+ TÜM İŞYERLERİ	15 EKİM - 30 KASIM	İSCO 88- NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	TÜM İŞYERLERİ	15 Ekim - 5 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	17 Nisan - 30 Mayıs	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	4 Kasım-13 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10+ GİRİŞİMLER (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10+ GİRİŞİMLER (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.164**

Kaynak: *İŞKUR*

Türkiye İş Kurumu, 2012 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Analizi Talep Araştırması kapsamında 10 Eylül – 31 Ekim 2012 tarihleri arasında Kars'ta 177 Türkiye genelinde ise 53.164 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dahilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme

[13] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il ve Türkiye tahmini verilmiştir.
İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 14" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük Nedeni)
- 2012 yılı içerisinde işe giriş-çıkışlar,
- 31 Aralık 2012 ve 30 Haziran 2013 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

Talep araştırması için örnek hacmi, örnek seçimi, tahmin ve notasyon yöntemleri hakkında Ek 2'de ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

[14] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

2.2 İşyerleri ve Mevcut İstihdam

Araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 35'i toptan perakende ve ticaret sektöründedir. Bu sektörü % 11,3ile imalat ve % 10,7 ile ulaştırma ve depolama sektörü takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin %56,6'sını oluşturmaktadır. Dördüncü sırada %8,2 pay ile inşaat sektörü yer almaktadır.

Grafik 21. İşyerlerinin sektöreler dağılımı,%, (Kars-Türkiye), 2012

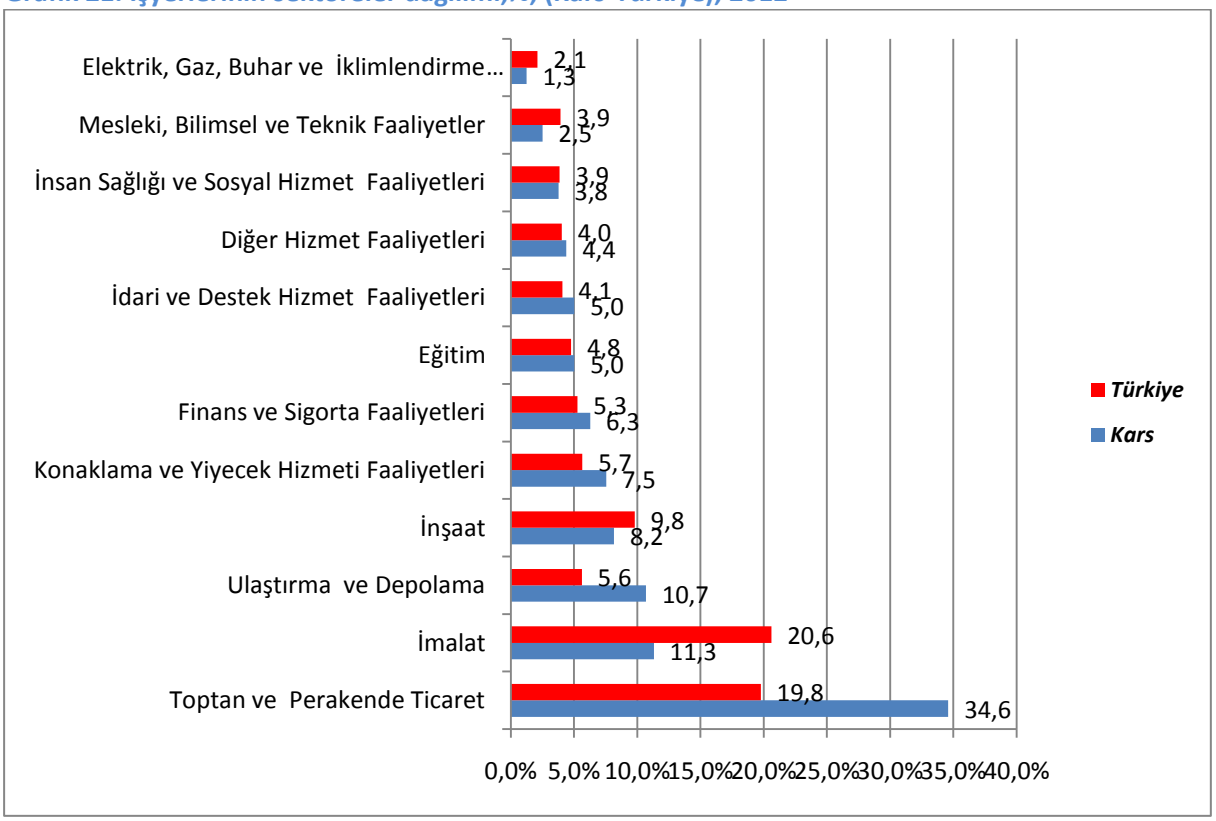

***Kaynak**: Kars ve Türkiye İPA*

Araştırma kapsamındaki iş yerlerinin % 12,6'sı 50 ve üzerinde işçi çalıştırmaktadır. İlde 50 ve üzeri işçi çalıştıran işyerlerinin % 60'ı toptan ve perakende ticaret ve ulaştırma ve depolama sektöründedir. Bu iki sektörün oran içerisindeki payı eşittir.

Kars'taki işyerleri Türkiye toplam işyerlerinden sadece % 0,1 pay almaktadır. Türkiye içinde en fazla pay alan sektör % 0,2 pay ile toptan ve perakende sektörüdür.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 55,7'si imalat, toptan ve perakende ticaret ile ulaştırma ve depolama sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür. İlde toptan ve perakende ticaret sektöründe çalışanlar Türkiye'de bu sektörde çalışanların sadece % 1'i iken, bu oran ilde % 24,7' ye yükselmektedir. İlde ikinci sırada yer alan İmalat sektörü Türkiye'de ilk sıradadır.

Grafik 22. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, (Kars, Türkiye), 2012

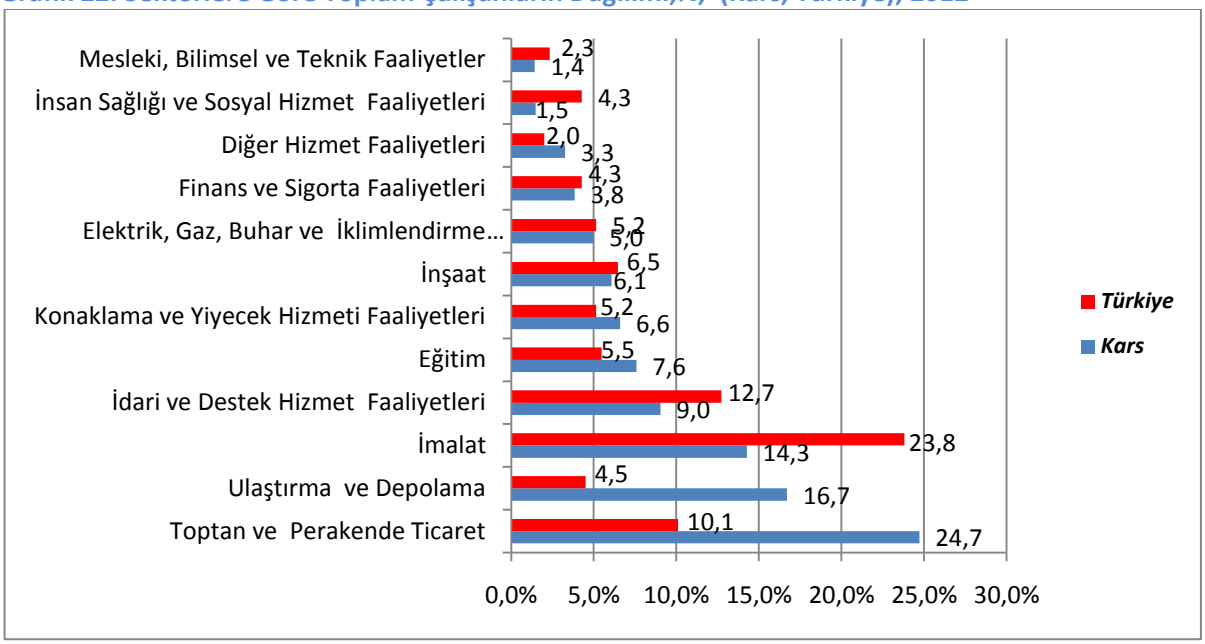

***Kaynak**: Kars ve Türkiye İPA*

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 18'dir. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı ise % 25'tir. İl genelindeki sektörlerde faaliyet gösteren iş yerlerinin tümünde erkek çalışan oranı kadın çalışan oranından yüksektir.

Tablo 25: Sektörlere göre çalışan oranları (%)

Sektör	Erkek	Kadın	Sektördeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı
Diğer Hizmet Faaliyetleri	91,9	8,1	3,3
Elektrik, Gaz, Buhar Üretimi ve Dağıtımı	96,8	3,2	5,0
Eğitim	64,7	35,3	7,6
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	59,6	40,4	3,8
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	80,3	19,7	6,6
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	92,6	7,4	1,4
Toptan ve Perakende Ticaret	85,8	14,2	24,7
Ulaştırma ve Depolama	71,4	28,6	16,7
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	78,7	21,3	9,0
İmalat	93,7	6,3	14,3
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler	53,6	46,4	1,5
İnşaat	97,4	2,6	6,1
Toplam:	82,0	18,0	100,0

***Kaynak:** İl İPA*

Erkek çalışan sayısının en fazla olduğu sektör %97,4 ile inşaat sektörü, kadın çalışan sayısının en fazla olduğu sektör ise %46,4 ile insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektörüdür. Türkiye' de ise hem erkeklerde hem de hem de kadınlarda çalışan sayısının en fazla olduğu sektör imalat sektörüdür. Kars' ta imalat sektöründe çalışanların % 93,7' si erkek, sadece %7,4' ü kadındır.

İlde ana meslek gruplarının dağılımına[15] bakıldığında ilk sırada %28'lik pay ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu ve ikinci sırada ise %15,9'luk pay ile hizmetler ve satış elemanları meslek grubu gelmektedir. Türkiye'de de %26,4 ile ilk sırada olan meslek grubu nitelik gerektirmeyen meslekler grubudur. Hizmetler ve satış elemanları meslek grubu ise Türkiye sıralamasında beşinci sıradadır. İlde çalışanların sadece %3,3' ü yöneticiler meslek grubunda çalışmaktadır.

Grafik 23. Ana meslek gruplarına göre çalışan sayısı oranları, %, (Kars, Türkiye), 2012

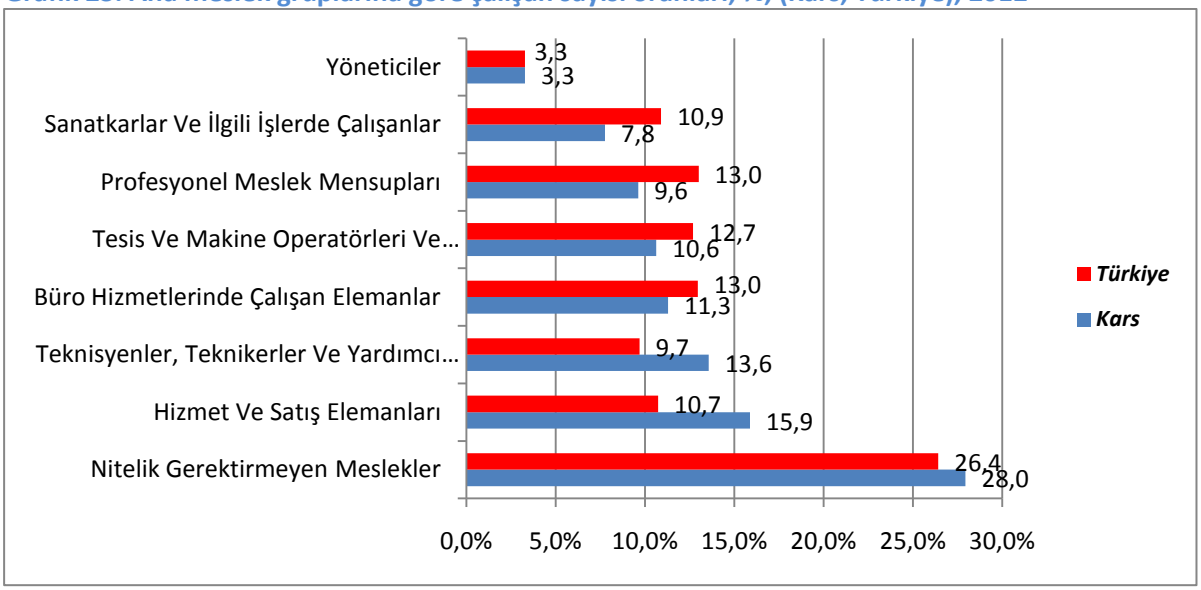

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

Toplam çalışanların %18'ini kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların en fazla çalıştığı meslek grubu %32,8'lik pay ile büro hizmetleri meslek grubudur. Bunu %24,6'lık pay ile nitelik gerektirmeyen meslek grubu izlemektedir. Erkeklerin en fazla çalıştığı meslek grubu ise %28'lik pay ile nitelik gerektirmeyen meslek gurubudur. Nitelik gerektirmeyen meslek grubunda çalışan kadın ve erkek oranının diğer meslek gruplarına göre fazla olması dikkat çekicidir.

Meslek bazında yapılan inceleme ilde mesleki çeşitliliğin fazla olmadığını göstermektedir.[16]En yüksek çalışanı olan ilk 10 meslekte çalışanlar, toplam çalışanların %41,3'ünü oluşturmaktadır. İlk sırada beden işçisi (temizlik) yer almaktadır. İlk onda yer alan meslekler sırası ile beden işçisi (genel), satış elemanı (tanıtım), elektrik teknisyeni, şoför (yolcu taşıma), beden işçisi (inşaat), fırıncı ustası (unlu mamuller), diğer büro memurları, güvenlik görevlisi, şoför (yük taşıma) ' dır. Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek toplam erkek mesleklerinin %44,4'ünü oluştururken, kadınlarda % 51,7'sini oluşturmaktadır.

[15] Ana meslek grubu: ISCO 2008

[16] Çerçevede mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuş olup genellemeler ihtiyatla karşılanmalıdır.

Tablo 26. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı, (%)

İlk On Meslek (Kadın)	Oran	İlk On Meslek (Erkek)	Oran	İlk On Meslek (Toplam)	Oran
Beden İşçisi (Temizlik)	15,7	Beden İşçisi (Genel)	11,3	Beden İşçisi (Temizlik)	11,8
Satış Elemanı (Tanıtım)	6,3	Beden İşçisi (Temizlik)	10,9	Beden İşçisi (Genel)	9,8
Posta Dağıtım Hizmetleri	5,7	Satış Elemanı (Tanıtım)	4,2	Satış Elemanı (Tanıtım)	4,6
Diğer Posta Dağıtım Görevlileri	5,0	Elektrik Teknisyeni	3,6	Elektrik Teknisyeni	2,9
Diğer Büro Memurları	4,7	Şoför (Yolcu Taşıma)	3,1	Şoför (Yolcu Taşıma)	2,6
Muhasebeci	4,3	Beden İşçisi (İnşaat)	3,0	Beden İşçisi (İnşaat)	2,5
Beden İşçisi (Genel)	2,9	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	2,3	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	1,9
Gişe Memuru	2,6	Güvenlik Görevlisi	2,1	Diğer Büro Memurları	1,8
Operasyon Yetkilisi (Banka)	2,3	Şoför-Yük Taşıma	2,1	Güvenlik Görevlisi	1,8
Sınıf Öğretmeni	2,1	Elektrik Teknikeri	1,8	Şoför-Yük Taşıma	1,7
Toplam	51,6	**Toplam**	44,4	**Toplam**	41,4

Kaynak: *İl İPA*

2.3 Açık İşler

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık iş[17] %27,7'lik pay ile ulaştırma ve depolama sektöründedir. Ulaştırma ve depolama sektörü işyerlerinin sektörel dağılımına göre üçüncü, çalışan sayısının sektörel dağılımına göre ise ikinci sıradadır. Toptan ve perakende ticaret sektörü hem işyerlerinin sektörel dağılımından hem de çalışan sayısının sektörel dağılımından en yüksek payı almasına rağmen açık iş sayısı bakımından %23,7'lik payla ikinci sıradadır. Türkiye genelinde açık işlerin sektörel dağılımına oransal olarak baktığımızda %32,2'lik payla imalat sektörü gelmektedir. İmalat sektörü il sıralamasında %9'luk pay ile dördüncü sıradadır. Kars ilinde bilgi ve iletişim, gayrimenkul faaliyetleri, maden ve taş ocakçılığı, insan sağlığı ve sosyal hizmetler ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde hiç açık iş bulunmamaktadır.

[17] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

Grafik 24. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%, (Kars-Türkiye), 2012

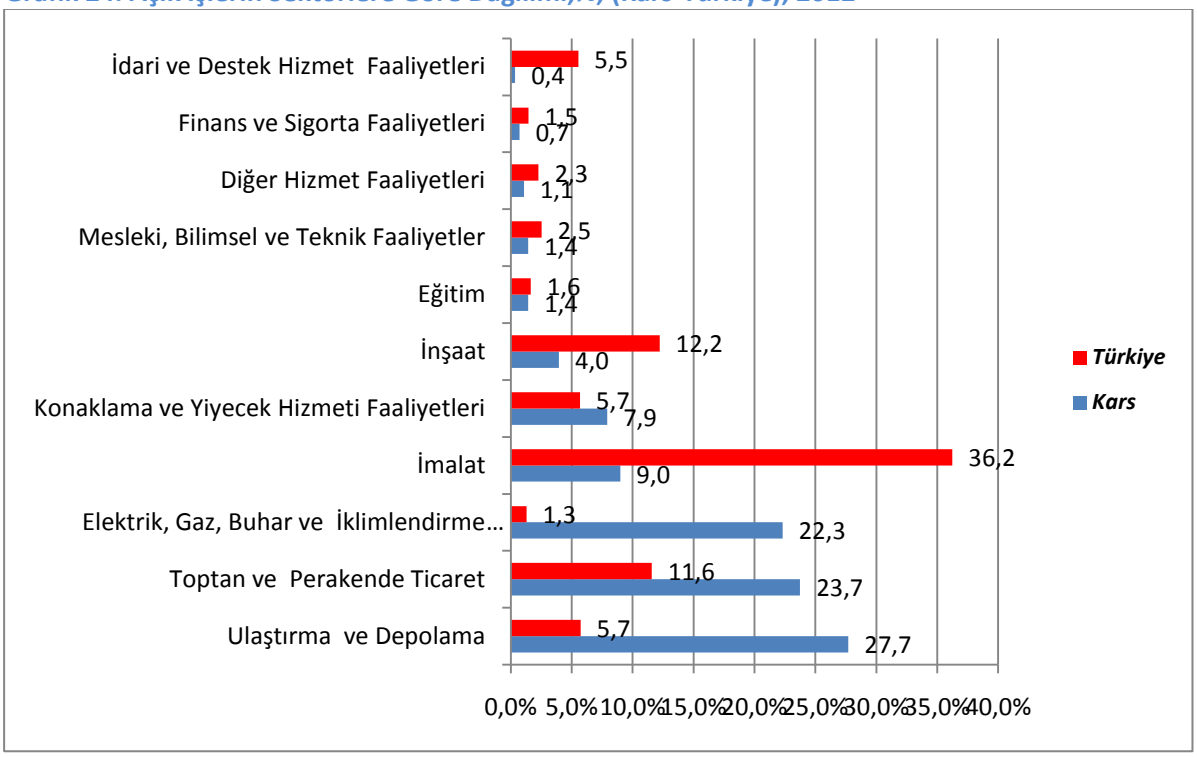

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[18] %6,9'dur. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 24,8' dir. Sektörde çalışan sayısının az olması bu oranın yükselmesine neden olmuştur. Açık iş oranının en yüksek olduğu ikinci sektör %10,9 ile ulaştırma ve depolama, üçüncü sektör ise %8,1 ile konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörüdür. Açık iş oranının sektörlere göre dağılımının, çalışan sayısı ve işyerlerinin sektörlere göre dağılımından farklı olduğu görülmektedir. İldeki açık iş oranı %3,3 olan Türkiye geneli açık iş oranının üzerindedir.

[18] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir:
AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

Grafik 25. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, %, 2012

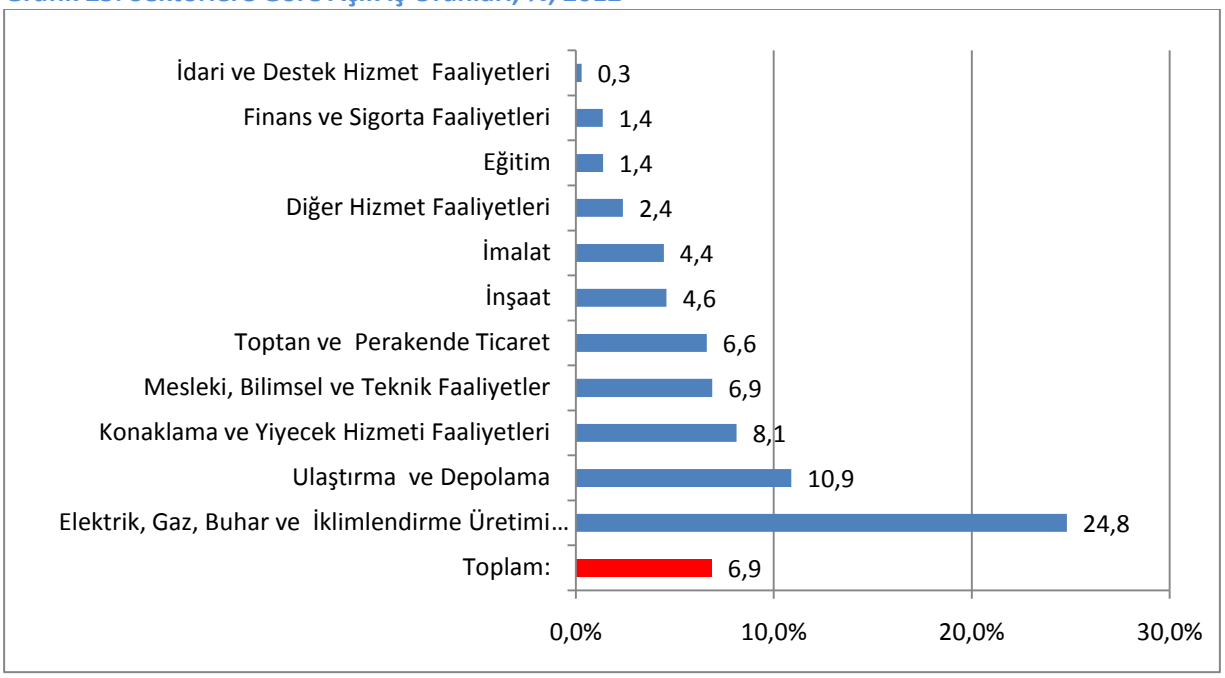

Kaynak: *İl İPA*

Açık iş sayısının ana meslek gruplarına göre oransal dağılımına bakıldığında en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubunun %27 ile büro hizmetlerinde çalışan elemanlar olduğu görülmektedir. Bu ana meslek grubunu %20,5 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ve %18,3 ile hizmet ve satış elemanı meslek grubu takip etmektedir. İldeki açık iş sayısının ana meslek gruplarına göre dağılımı Türkiye geneline göre farklılık göstermektedir. Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu Türkiye genelinde %24,7 ile ilk sırada yer alırken Kars genelinde %5 ile en son sıradadır.

Açık iş sayıları işyeri büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Açık işlerin % 54,3'ü 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde, %40,3'ü 10 ile 49 aralığında çalışanı olan iş yerlerinde ve sadece %5,4'ü 1 ile 9 aralığında çalışanı olan işyerlerindedir.

Grafik 26. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı, %, 2012

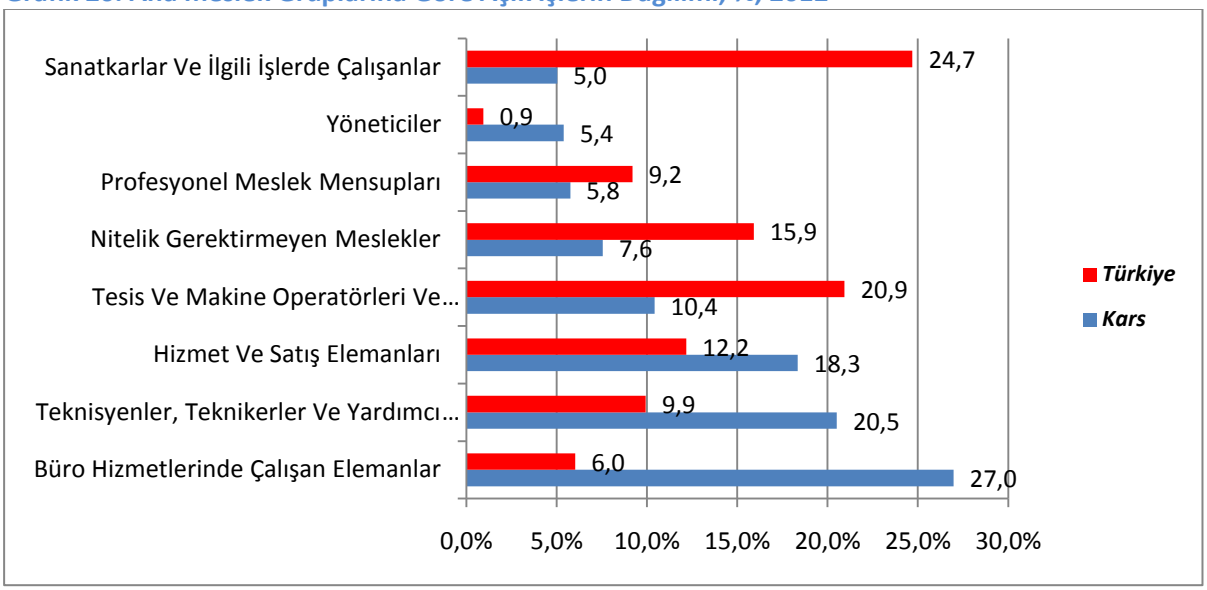

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu %7,2 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar iken ilde % 15 ile büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubudur. İlde ikinci sırayı %10,8 ile yöneticiler meslek grubu yer almaktadır.

Grafik 27. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları , % , 2012

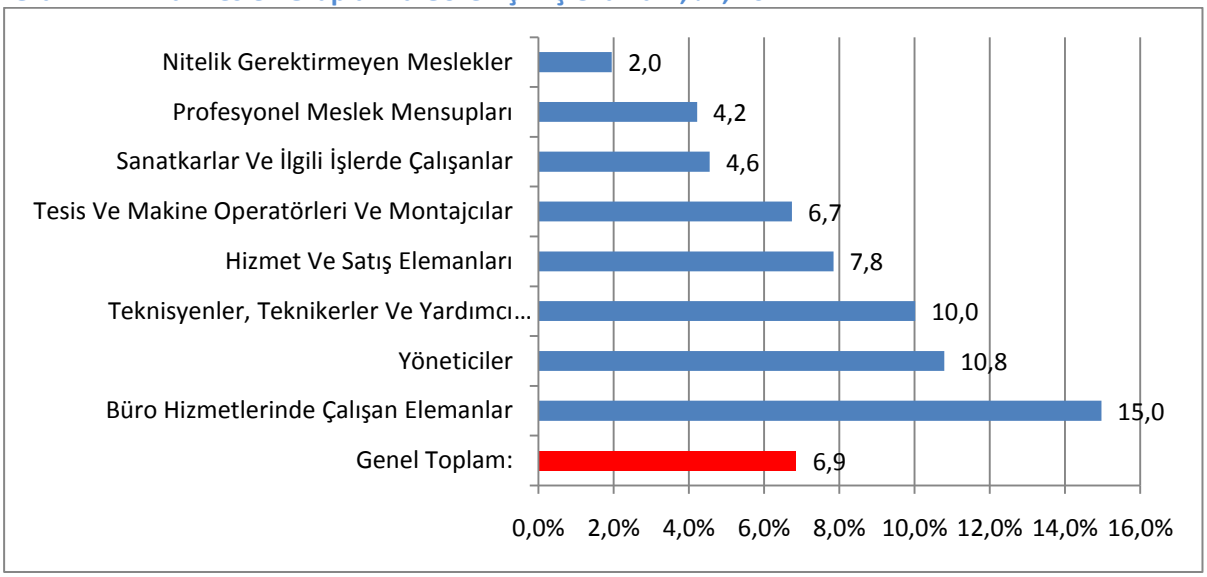

Kaynak: *İl İPA*

Açık işlerde istenen eğitim düzeylerinde %26,6'lık payla lisans ilk sırada gelmektedir. İkinci sırada %22,7'lik pay ile genel lise, üçüncü sırada ise %14,4'lük pay ile meslek lisesi gelmektedir. Türkiye genelinde işverenlerin çoğu (%36) talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını verirken ilde bu oran sadece %9 dur. Bu durum ildeki nitelikli eleman ihtiyacının daha fazla olduğunu göstermektedir.

İlde açık işler için en fazla talep edilen eğitim düzeyinin lisans olmasının nedeni, açık iş oranının yöneticiler ve büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek gruplarında yüksek olmasıdır. Çıraklık eğitimi ve yüksek lisans eğitim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır.

Grafik 28. Açık İşler İçin İstenen Eğitim Düzeyleri, %, 2012

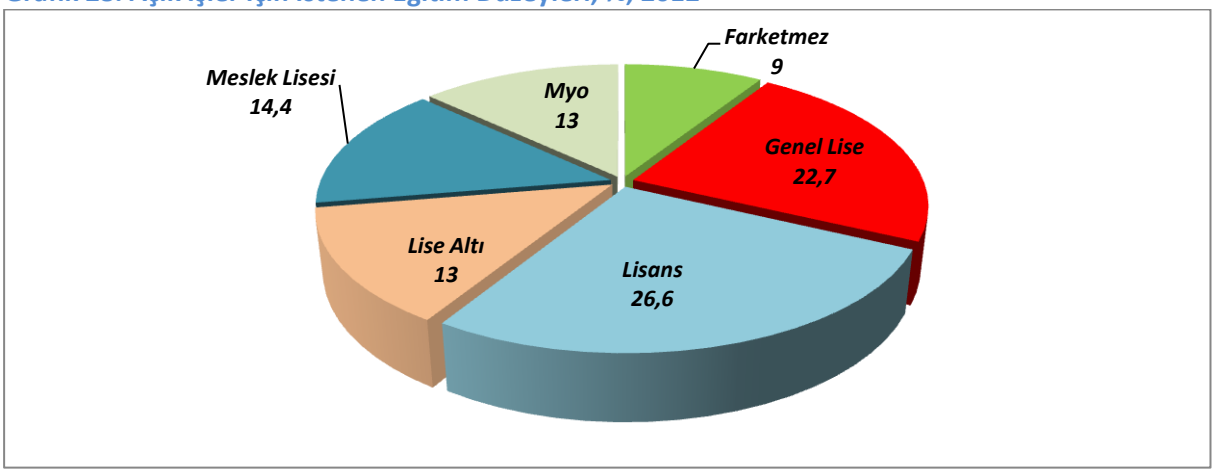

Kaynak: *İl İPA*

İşverenlerin en çok talep edilen beceri meslekte fiziki güçtür. Bu beceriyi iletişim ve ifade ve yeterli bilgi takip etmektedir. İstenen diğer beceri sıralaması ise şu şekildedir; bilgisayar, takım çalışması proje bazlı çalışma, hesap, satış pazarlama, sorun çözme ve yabancı dildir.

Grafik 29. Açık İşler İçin İstenen Beceri Düzeyleri, %, 2012

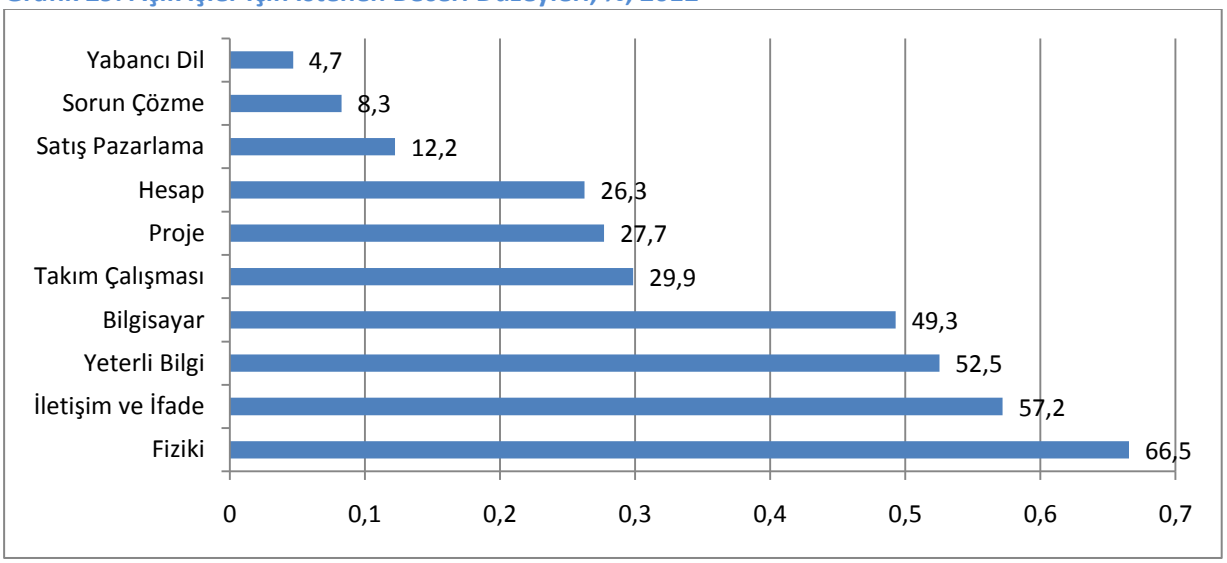

Kaynak: *İl İPA*

İlde açık işlerin karşılanması için en çok (%52) kullanılan yöntem akraba, eş-dost yöntemi ile karşılama yöntemidir. Bu yöntem Türkiye genelinde de en çok (%55,7) tercih edilen yöntemdir. Türkiye genelinde iş yerlerinin %42'si açık işlerini karşılamak için İŞKUR'u tercih etmektedir. İlde ise bu oran %31,3 tür.

2.4 Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Temininde güçlük çekilen meslekler işverenlerin açık işlerini istedikleri meslek ve/veya becerilere sahip çalışanlarla dolduramamaları veya zorluk çekerek doldurmaları durumunu ifade eder. Talep araştırması kapsamında işverenlere 2012 yılı içerisinde bu durumda oldukları meslekler sorulmuştur. Eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin sektörel dağılımının Kars ve Türkiye genelinde büyük benzerlik gösterdiği görülmektedir. İlde ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda(%36,2) eleman temininde güçlük çeken sektörün toptan ve perakende ticaret sektörü olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye genelinde ise eleman temininde en fazla (%34) güçlük çekilen sektörün imalat sektörü olduğu görülmektedir. İmalat sektörü ilde %16,8'lik pay ile ikinci sırada gelmektedir.

Grafik 30. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı ,%, 2012

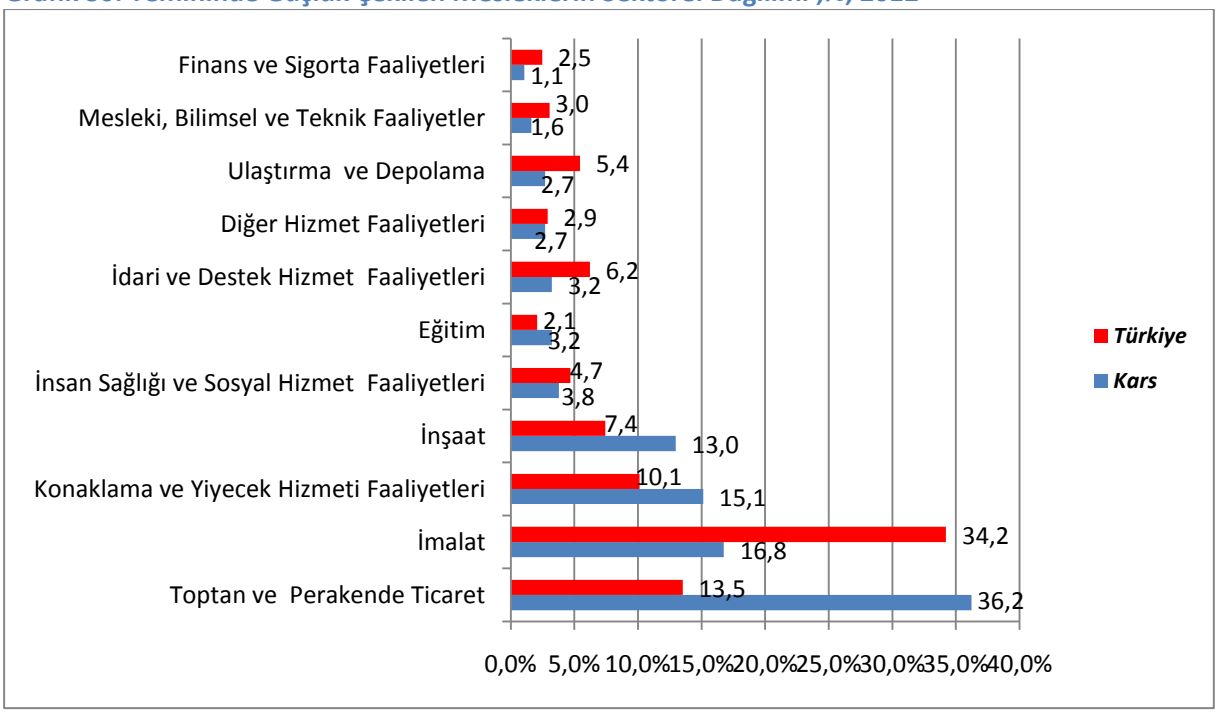

Kaynak: Kaynak: *İl İPA*

Temininde en fazla zorluk çekilen meslek satış danışmanıdır. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %11,9'u satış danışmanı oluşturmaktadır. Bu mesleği %8,6 ile kaynakçı (oksijen ve elektrik) mesleği takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir ve %5,9 ile Diğer Taş Kesme Ve Oyma İşçileri, %3,8 ile şoför (yolcu taşıma),%2,7 ile muhasebeci, pazarlamacı, garson (servis elemanı), %2,2 ile akaryakıt satış elemanı (pompacı), kat görevlisi(temizlik), kamyonet şoförü ve iş makineleri operatörü meslekleridir.

Araştırma kapsamındaki işverenlerin; %70,3'ü meslekte çalışacak eleman olmamasından,% 46,5'i ilgili meslekte yeterli beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından, %31,4' ünün yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmamasından, %18,4'ünün çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesinden ve %8,1'i önerilen ücretin az bulunmasından dolayı eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında satış elemanı (tanıtım), garson (servis elemanı) ve muhasebeci gelmektedir. Eleman bulunmayan mesleklerin başında ise kaynakçı

(oksijen ve elektrik), satış elemanı (tanıtım), diğer taş kesme ve oyma işçileri gelmektedir. İl genelinde istenen beceri ve niteliğe sahip eleman bulunamayan ilk on meslek, tüm mesleklerin %50'sini oluşturmaktadır. Çalıştırılacak eleman bulunamayan il on meslek ise tüm mesleklerin %55,4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 27. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler, (%)

Meslek	Beceri ve niteliğe sahip eleman yok (%)	Meslek	Eleman Yok (%)
Satış Elemanı (Tanıtım)	11,6	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	12,3
Garson (Servis Elemanı)	5,8	Satış Elemanı (Tanıtım)	11,5
Muhasebeci	5,8	Diğer Taş Kesme Ve Oyma İşçileri	8,5
Kamyonet Şoförü	4,7	Kamyonet Şoförü	3,1
İş Makineleri Operatörü	4,7	Kat Görevlisi-Temizlik	3,1
Şoför (Yolcu Taşıma)	4,7	İş Makineleri Operatörü	3,1
Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	3,5	Fizyoterapist	2,3
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	3,5	Garson (Servis Elemanı)	2,3
Temizlik Görevlisi	3,5	Kasiyer	2,3
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	2,3	Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)	2,3
Toplam	50,1	**Toplam**	50,8

Kaynak: *İl İPA*

Eleman temininde güçlük çekilen diğer nedenlere bakıldığında; iş tecrübesine sahip eleman bulunamayan ve önerilen ücreti az bulan elemanların satış elemanı (tanıtım) mesleğinde olduğu görülmektedir. Çalışma ortam ve koşullarını beğenmeyenlerin %41,2'si ise kaynakçı(oksijen ve elektrik) mesleğindedir.

Tablo 28. Diğer nedenler ,(%)

Meslek	İş tecrübesine sahip eleman yok	Meslek	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Meslek	Önerilen ücretin az bulunması
Satış Elemanı (Tanıtım)	24,1	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	41,2	Satış Elemanı (Tanıtım)	33,3
Garson (Servis Elemanı)	8,6	Fizyoterapist	8,8	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	20,0
İş Makineleri Operatörü	6,9	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	8,8	Aşçı	6,7
Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	5,2	Beden İşçisi (Genel)	5,9	Büro Memuru (Personel)	6,7
Muhasebeci	5,2	Elektrik Teknisyeni	5,9	Camcı(Bina)	6,7
Temizlik Görevlisi	5,2	Gıda Teknikeri	5,9	Maden Mühendisi	6,7
Aşçı Yardımcısı	3,4	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	5,9	Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	6,7
Matbaa Baskı Montajcısı	3,4	Aşçı	2,9	Motor Ve Araç Tekniği Bilgisi Öğreticisi (Sürücü Kursu)	6,7
Servis Garsonu	3,4	Diğer Sıhhi Tesisat İşçileri Ve Boru Tesisatçıları	2,9	İlk Yardım Eğitmeni (Sürücü Kursu)	6,5
Unlu Mamuller Paketleme İşçisi	3,4	Maden Mühendisi	2,9	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	0,0
Toplam	68,8	Toplam	91,1	Toplam	100,0

Kaynak: *İl İPA*

2.5 2012 Yılında İşe Giriş-Çıkışlar

Araştırmanın uygulandığı tarihe[19] kadar Kars ili genelindeki işyerlerinde işe alınan eleman sayısı işten çıkarılan eleman sayısından fazladır. Türkiye genelinde de bu durum aynıdır. İlde elektrik, gaz ve buhar üretim ve dağıtımı, ulaştırma ve depolama, idari ve destek hizmet faaliyetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörlerinde net istihdam azalışı beklenmektedir.

İl genelindeki net istihdam değişim oranı Türkiye'den farklıdır. Türkiye'de oranın en yüksek olduğu sektör %13,7 ile konaklama ve yiyecek hizmet faaliyetlerindedir. Bu sektörü %11 ile kültür, sanat ve

[19] İl genelinde talep araştırması 10 Eylül - 31 ekim tarihleri arasında yapılmıştır.

eğlence sektörü; %10,6 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri takip etmektedir. Buna karşın araştırmanın uygulandığı tarih itibariyle ilde net istihdam değişim oranının[20] en yüksek olduğu sektör %33,6 ile inşaat sektörüdür. İstihdam değişiminde bu sektörü %9,3 ile mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler ve %6,5 ile diğer hizmet faaliyetleri takip etmektedir. İlde net istihdam değişim oranı %1,7 ile %5,7 olan Türkiye net istihdam değişim oranının altındadır.

Tablo 29. Sektörlere Göre NİDO,(%),2012

Sektör	Kars	Türkiye
İnşaat	33,6	7,8
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	9,3	1,4
Diğer Hizmet Faaliyetleri	6,5	4,3
Toptan ve Perakende Ticaret	6,4	4,3
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3,4	5,0
Eğitim	2,1	1,7
İmalat	0,4	4,8
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	-2,0	13,7
Ulaştırma ve Depolama	-5,9	4,3
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	-7,6	10,6
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	-9,6	0,7
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	-19,6	5,2
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	0	11
Toplam	1,7	5,7

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

2.6 Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri

Türkiye genelinde yürütülen araştırma kapsamında işverenlerin gelecek dönemler için eleman sayısındaki artış ya da azalışları hakkında görüşleri alınarak bir takım sayısal verilere dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler neticesinde Türkiye için 31 Aralık 2012 itibariyle işyerlerinin beklediği istihdam artışı 235.319 Kars için bu değer 218 kişidir.

Kars'ta toplam istihdam artışının %17,4'ü 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde, %78,9'u ise10-49 çalışana sahip işyerlerinde ve %3,2' si 1-9 çalışana sahip işyerlerinde olması beklenmektedir. Türkiye genelinde ise % 9,7' si 1-9, %42'si 10-49 aralığında ve %48,3' ü ise 50 ve üstü, çalışana sahip işyerlerindedir.

31 Aralık 2012 itibariyle toplam istihdam artışı beklentisinde Kars ve Türkiye için ilk sırayı % 34,9 ve %27,7'lik pay ile imalat sektörü almaktadır. Toptan ve perakende ticaret sektörü %26,6'lık pay ile Kars'ta ikinci sırada yer alırken Türkiye'de %17,7'lik pay ile idari ve destek hizmetleri sektörü ikinci sıradadır. İstihdam artışında üçüncü sırada Kars için %14,2' lik pay ile inşaat sektörü, Türkiye için ise %12'lik pay ile toptan ve perakende ticaret sektörü yer almaktadır. Beklenen artış miktarının sıfır olduğu sektörler bilgi ve iletişim, elektrik, gaz, buhar üretimi ve dağıtımı, eğitim, gayrimenkul faaliyetleri, kültür, sanat, eğlence ve spor, madencilik ve taş ocakçılığı, insan sağlığı ve sosyal hizmetler ve su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörüdür.

[20] Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO) istihdam değişimini açıklar ve net istihdam değişiminin toplam çalışana oranını ifade eder.

31 Aralık itibariyle meslekler bazında beklenen artışa bakıldığında Kars için ilk üç sırada servis garsonu, beden işçisi(temizlik), beden işçisi (genel) şeklindedir.

Tablo 30. İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek- 31 Aralık 2012

Türkiye	Kars
Temizlik Görevlisi	Servis Garsonu
Beden İşçisi (Genel)	Kat Görevlisi-Temizlik
Güvenlik Görevlisi	Beden İşçisi (Genel)
Beden İşçisi (İnşaat)	Satış Danışmanı
Makineci (Dikiş)	Beden İşçisi (Temizlik)
Satış Elemanı (Tanıtım)	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)
Çöp Kamyonu Sürücüsü	İtfaiyeci
Evde Çocuk Bakım Elemanı	Matbaacılık Teknikeri)
Garson (Servis Elemanı)	Şoför (Yolcu Taşıma)
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	Diğer Büro Memurları

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

30 Haziran 2013 itibariyle Kars'taki işyerlerinin beklediği istihdam artışı 245 kişi iken Türkiye genelinde bu rakam 280.500'dür. Bu toplam istihdam artışının Kars için %9,4'ü 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde, %90,6'sı 10-49 çalışana sahip işyerlerinde, olması beklenmektedir. 1-9 çalışanı olan işyerlerinde ise istidam artışı beklenmemektedir. Türkiye için bu değerler sırayla %55,3, %35,2 ve %9,5 olarak elde edilmiştir.

Toplam istihdam artışı beklentisinde ilk sırayı %44,5'lik payla toptan ve perakende ticaret sektörü almıştır. Türkiye' de ise ilk sırayı 31 Aralık' ta olduğu gibi %24,8'lik payla imalat sektörü almıştır. İkinci sırada Kars için %14,7'lik pay ile imalat ve Türkiye için %15,2'lik pay ile idari ve destek hizmeti faaliyetleri gelmektedir. Üçüncü sırada ise %11,8'lik pay ile inşaat ve Türkiye için % 11,6'lık pay ile toptan ve perakende ticaret sektörü yer almaktadır.

30 Haziran'da meslekler bazında değişime bakıldığında Türkiye ve Kars'ta ilk sırada beden işçiliği (genel) bulunmaktadır. Türkiye için ikinci sırada temizlik görevlisi bulunurken Kars'ta beden işçisi (inşaat) yer almaktadır. Beden işçiliği (inşaat) Türkiye genelinde ise üçüncü sıradadır.

Tablo 31. İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek- 30 Haziran 2013

Türkiye	Kars
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (İnşaat)
Beden İşçisi (İnşaat)	Beden İşçisi (Temizlik)
Garson (Servis Elemanı)	Diğer Taş Kesme ve Oyma İşçileri
Güvenlik Görevlisi	Diğer Orta Öğretim Öğretmenleri
Servis Garsonu	Reyon Görevlisi
Aşçı	Şoför (Yük Taşıma)
Satış Elemanı (Tanıtım)	Kasiyer
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	Satış Danışmanı
Beden İşçisi (Temizlik)	Resepsiyonist (ön Büro Elemanı)

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

31 Aralık 2012 itibariyle beklenen toplam istihdam azalışı sırasıyla Kars ve Türkiye için 180 ve 119.551 kişidir. Bu toplam istihdam düşüşünün Kars' ta %90'ı 10-49 çalışana sahip işyerlerinde,

%8,3'ü 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde olması beklenmektedir. Türkiye genelinde ise bu oranlar farklılık göstermektedir. En fazla daralma % 66,8 ile 50 ve üstü, %31,2 ile 10-49 ve %2 ile 1-9 arası istihdam sağlayan işletmelerden beklenmektedir.

Kars için toplam istihdam azalışı beklentisinde ilk sırayı %41,7'lik pay ile imalat sektörü almaktadır. Toptan ve perakende ticaret sektörü %40'lık pay ile ikinci, ulaştırma ve depolama sektörü ise %12,8'lik pay ile üçüncü sıradadır. İstihdam azalış beklentisi olan diğer sektörler %2,8 ile inşaat, %1,1 ile insan sağlığı ve sosyal hizmetler faaliyetleri, finans ve sigorta faaliyetleridir. Geriye kalan on bir sektörde ise istihdam azalışı beklenmemektedir.

Türkiye genelinde 31 Aralık tarihinde beklenen istihdam azalışı sektörlere göre sıralandığında ilk sırada konaklama ve yiyecek hizmeti (%18,4), ikinci sırada idari destek ve hizmet faaliyetleri (%18,1) ve üçüncü sırada ise inşaat (%17,3) sektörü gelmektedir.

2012 yılı sonunda istihdam azalışına ilişkin meslekler değerlendirmesi yaptığımızda Türkiye genelinde beden işçisi (genel), çöpçü ve beden işçisi (inşaat) ilk üç sırada gelmektedir. Kars için bu sıralama diğer taş kesme ve oyma işçisi, kat görevlisi-temizlik ve garson(servis elemanı) şeklindedir.

Tablo 32. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslekler- 31 Aralık 2012

Türkiye	Kars
Beden İşçisi (Genel)	Diğer Taş Kesme ve Oyma İşçileri
Çöpçü	Kat Görevlisi - Temizlik
Beden İşçisi (İnşaat)	Garson (servis Elemanı)
Servis Garsonu	Beden İşçisi (İnşaat)
Garson (Servis Elemanı)	Beden İşçisi (Temizlik)
Temizlik Görevlisi (Hastane)	Şoför (Yük Taşıma)
Temizlik Görevlisi	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik
Güvenlik Görevlisi	Ağır Kamyon Şoförü
Beden İşçisi (Temizlik)	Güvenlik Görevlisi
Aşçı	Mobilya İmalatçısı (Ahşap)

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

30 Haziran 2013 itibariyle Kars'ta beklenen toplam istihdam azalışı 19 kişi iken Türkiye genelinde 50.486 kişidir. Toplam istihdam azalışının düşük çıkması nedeniyle bu kısımdaki sektörel analizlere temkinli yaklaşmak gerekmektedir. Toplam istihdam düşüşünün Kars'ta %84,2'si 10-49, %10,5' 1-9 ve %5,3'ü 50 ve üzeri çalışana sahip işyerlerinde beklenmektedir. Türkiye'de ise bu oranlar 1-9 aralığında %7,3, 10-49 aralığında %52,5 ve 50 ve üstü çalışanı olan işletmelerde %40,2'dir.

Toplam istihdam azalışı beklentisinde ilk sırayı Kars'ta toptan ve perakende ticaret sektörü (%52,6), Türkiye'de imalat (%20,2) sektörü almaktadır. İkinci sıraya bakıldığında ise Kars'ta imalat (%15,8) gelirken Türkiye'de konaklama ve yiyecek hizmeti (%17,3) gelmektedir. Kars'ta istihdam azalış beklentisi olan diğer sektörler %10,5 ile ulaştırma ve depolama ve mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler , %5,3 ile insan sağlığı ve sosyal hizmetler faaliyetleridir. Geriye kalan on iki sektörde ise istihdam azalışı beklenmemektedir.

2013 yılı ortasında meslekler bazında en fazla azalma beklenen meslekler Türkiye ve Kars için farklılık göstermektedir. Her iki ayrımda ilk sırada beden işçisi (genel) gelmekte iken kasiyer ve temizlik görevlisi Türkiye'de ilk üç sıraya girerken Kars'ta sıra beden işçisi (inşaat) ve bilgisayarlı Nümerik Kontrol Teknisyeni-Cnc Tezgahları şeklindedir.

Tablo 33. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslekler- 30 Haziran 2013

Türkiye	Kars
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
Kasiyer	Bilgisayarlı Nümerik Kontrol Teknisyeni-Cnc Tezgahları
Temizlik Görevlisi	Muhasebeci
Beden İşçisi (İnşaat)	Minibüs Şoförü
Güvenlik Görevlisi	Diğer Büro Memurları
Sevkiyat Görevlisi	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)
İplikçi (Ring/vater/vargel)	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim
Diğer Orta Öğretim Öğretmenleri	Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)
Aşçı	Coğrafya Öğretmeni-Ortaöğretim
Garson (Servis Elemanı)	Güvenlik Görevlisi

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

Genel olarak meslekler bazında değişim incelendiğinde, özellikle Kars için beden işçiliği (genel), beden işçiliği (temizlik), garson (servis elemanı), kat görevlisi, kaynakçı (oksijen ve elektrik) yılsonu hem işten çıkarılmalar hem de işe alımlar olacağı anlaşılmaktadır. Mevcut veriler bu mesleklerde Kars'ta bir sirkülasyon olduğunun da bir göstergesidir.

Kars İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre 31 Aralık 2012 itibarıyla net istihdam artışı beklentisi % - 1 iken, bu beklenti Haziran 2013 itibarıyla % - 6'ya yükselmektedir. 2012 Aralık ayı itibari ile en yüksek net istihdam artışı beklentisi sektörel oranlara göre %5,2 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti, %3,7 ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ve %2,4 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerindedir. Aynı dönem itibari ile net istihdam azalış beklentisinin olduğu sektörler % -3,6 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, %-1,5 ile toptan ve perakende ticaret sektörleridir. 2013 Haziran ayı itibari ile en yüksek net istihdam artış beklentisi %29,6 ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, %11,6 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ve % 10,6 ile toptan perakende sektöründedir. Aynı dönemde net istihdam azalış beklentisinin olduğu tek sektör %1,8 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür.

Tablo 34. Aralık 2012 ve Haziran 2013 İtibariyle Net İstihdam Değişim (NİDO) Oranları (%)

SEKTÖRLER	ARALIK 2012 BEKLENTİSİ (%)	HAZİRAN 2013 BEKENTİSİ (%)
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2,4	0,0
Eğitim	0,0	8,0
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	5,2	11,6
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3,7	29,6
Toptan ve Perakende Ticaret	-1,5	10,6
Ulaştırma ve Depolama	0,5	3,3
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2,1	2,1
İmalat	0,2	6,1
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	-3,6	-1,8
İnşaat	-2,2	13,5
TOPLAM	0,2	6,8

Kaynak: *Kars ve Türkiye İPA*

2012 Aralık ayı itibariyle Türkiye NİDO rakamları incelendiğinde ise en fazla net istihdam artışı %4,5 ile diğer hizmet faaliyetleri sektöründe beklenirken ikinci sırada %3,2 ile imalat sektörü gelmektedir. Üçüncü sırayı da %3 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri almaktadır. 2013 yılı Haziran ayında net istihdam artışına dair beklentiler incelendiğinde ise sırasıyla en fazla artış % 7 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, % 6,9 ile ulaştırma ve depolama ve %5,8 ile inşaat sektöründe beklenmektedir. 2012 yıl sonunda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe Türkiye genelinde %4'lük daralma beklenmekte iken 2013 yılında %7'lik büyüme beklenmektedir.

SONUÇ

Kars İli İşgücü Piyasası Analizi raporunun temel yaklaşımı işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda ele alınacak temel husus işgücü arzı ve talebi arasındaki eşleşmeme, diğer bir ifade ile dengesizliktir. Dengesizliği ortaya çıkartabilmek için ilin işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Giriş bölümünde de açıklandığı gibi ilin işgücü piyasası arz yapısı ve arzı etkileyen değişkenler eldeki mevcut veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu verilerin önemli bir kısmı il değil, İİBS2 bölümlenmesi doğrultusunda Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illerini kapsayan TRA2 bölgesine aittir. Arza yönelik ikinci kısıtlama ise bu verilerin önemli bölümünün 2011 yılına ait olması, bir kısmının ise daha eski tarihlere dayanmasıdır.

Talep boyutunun tespiti için özel bir araştırma düzenlenmesine rağmen bu araştırmanın da kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt araştırmanın temelini oluşturan adres listesinden kaynaklanmaktadır. Adres listesi 2012 Nisan ayında güncelleştirilmesine ve araştırma 10+ çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine rağmen, 1-9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır. 10+ işyerlerinden 1-9'a kayma, 10 kişiden az çalışanı olan işyerlerinin de büyüme olasılığının olduğunu ortaya koymaktadır, fakat bu olasılığı ölçebilecek veri seti mevcut değildir.

Diğer bir önemli kısıt ise Türkiye işgücü piyasasının yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranı çok yüksektir. Bu durum hem TRA2 bölgesinde hem de Türkiye genelinde en önemli işgücü piyasası sorunlarından biridir. Bölgede istihdamının % 73,3'ü kayıt dışındadır ve toplam kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından çok daha yüksektir.

Araştırmadaki diğer bir kısıt da işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgiyi ayrıntılı almada problem yaşanmasıdır. Bu durum özellikle kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi temizlik, taşıma ve inşaat işlerine yönelik meslekleri tek bir kalem altında, beden işçisi olarak bildirmeleridir.

Tüm bu kısıtlara rağmen gerçekleştirilen Talep Araştırması bu güne kadar tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve zengin bir bilgi tabanına sahiptir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 81. İl içerisinde 68. Sırada olan Kars TRA2 bölgesinde en gelişmiş ildir.

Kars ilinin yer aldığı TRA2 bölgesinde Gayri Safi Katma Değer itibariyle hakim sektör % 62,8 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 24,6 ile tarım sektörü yer almaktadır. Sanayi sektörü, % 12,6 ile en az paya sahip sektördür.

Kars göç veren bir ildir ve net göç hızı binde -18,54' tür. İlin en fazla göç verdiği ilk üç yaş aralığı grubunu % 18 ile (20-24) yaş grubu, % 16,1 ile (25-29) yaş grubu ve % 11,5 ile (15-19) yaş grubu oluşturmaktadır. İl dışına göçün büyük bir bölümünü çalışabilir yaştaki nüfustan vermekte ve buna rağmen çalışabilir yaştaki nüfus toplam nüfusun % 62,3' ünü oluşturmaktadır.

Kars'ta çalışma yaşı kapsamındaki nüfus Türkiye genelinden daha düşük eğitimlidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 70,8'ini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun % 82,9'u, diploması

olmayanların da % 59,9' u kadın nüfustur. Nüfusun sadece % 16,6 lise ve dengi okul mezunu, % 7' si yüksek eğitimlidir.
Bu yapının işgücü piyasasını derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Eğitim oranlarının düşüklüğü işgücü piyasasına girişi zorlaştırmaktadır. TRA2 bölgesinde ki kayıt dışı istihdamın % 73,3 gibi yüksek bir orana sahip olmasının nedeni, bölgede de Kars'ta olduğu gibi eğitim oranlarının düşük olmasıdır.

TRA2 bölgesinde kurumsal olmayan nüfusun % 43,3' ü işgücü dışında, % 48,8' i istihdam edilmekte ve % 5,5' işsizdir. İşgücü dışında buluma oranı kadınlarda % 74,5 erkekler de ise % 25,5'tir. İşgücü dışında bulunma oranında erkekler ve kadınlar arasındaki farkın büyük olması dikkat çekicidir. İşgücü dışında bulunan oranı en fazla (%56,4) lise altı eğitimlilerde ve en az (%1,6) yükseköğretim mezunlarındadır.

Bölge istihdamında hakim sektör tarımdır. Çalışanların % 44,2'si tarım sektöründedir. Kadınların %86'sı, erkeklerin de % 42,2' si tarım sektöründe çalışmaktadır. Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin neredeyse tamamı (% 92) tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de % 60'ı tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 63'ü, yüksek eğitimlilerin de % 89,3'ü hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Bölgede tüm eğitim seviyelerinde en az paya sahip olan sektör ise sanayi sektörüdür. Kars İli Organize Sanayi Bölgesinde üretim faaliyetinde bulunan firma sayısı 53' tür. Üretimde bulunan firmaların % 39,6'sı süt ve süt ürünleri alanında faaliyet göstermektedir.

Bölge toplam işsizlik oranı % 10,2, erkek işsizlik oranı % 12,9 kadın işsizlik oranı ise %3,5'tir. Kadınlarda işsizlik oranının düşük olmasının temeli, kadın nüfusun işgücüne katılım oranının erkeklere göre çok daha düşük olmasına dayanmaktadır. Gençlerdeki işsizlik oranı ise %8,3'tür.

2012 yılı sonu itibariyle İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı 12.142 kişidir. Kayıtlı işsizlerin %69,5' erkek, %30,4'ü kadındır. Bu sonuç kadınların işgücüne katılma oranının Kars'ta da oldukça düşük ve işgücüne katılan erkeklerin sayısının işgücüne katılan kadınların sayısının iki katından daha fazla olduğunu göstermektedir.

İlin eğitim durumuna paralel olarak kayıtlı işsizlerin yarısından fazlası (%55) ilköğretim mezunudur. Kayıtlı işsizler de ikinci sırada %26,6 ile ortaöğretim (lise ve dengi) ve üçüncü sırada %7,7 ile ön lisans mezunları gelmektedir.

Kayıtlı işsizlere meslek dağılımı açısından bakıldığında ilk beş mesleğin % 30,8 ile beden işçisi (genel), % 6,6 ile beden işçisi (temizlik), %3,9 ile büro memuru (genel), % 3,5 ile beden işçisi(inşaat), %3,5 ile çiftçi(hayvancılık) olduğu görülmektedir. Diğer mesleklerin oransal payı ise minimum seviyededir. Bu durum ildeki nitelikli işgücünün az olduğunu göstermektedir.

Talep araştırması sonuçlarına göre toplam çalışanların sadece %18'i kadındır ve bu oran %25 olan Türkiye ortalamasının altındadır. Bu durum da işgücü dışında bulunan kadın nüfusun fazla olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde çalışanların mesleklere göre dağılımına baktığımızda ilk sırada %11,8' ile beden işçisi (temizlik) olduğu örülmektedir. Bunu %9,8 ile beden işçisi, %4,6 ile satış elemanı (tanıtım), %2,9 ile elektrik teknisyeni, %2,6 ile şoför (yolcu taşıma) ve % 2,5 ile beden işçisi (inşaat) takip etmektedir. Diğer mesleklerde çalışan sayısı oranları %2'den daha düşüktür.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin çoğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu sektörü imalat ve ulaştırma ve depolama sektörü takip etmektedir. Buna karşılık açık iş oranının en yüksek olduğu sektör elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörüdür. Eleman temininde en fazla güçlük çekilen sektör ise toptan ve perakende ticaret sektörüdür.

Açık iş oranının yüksekliğinin iki anlamı vardır. Ya istihdamda yaşanan yüksek artış, doldurulması gereken işler yaratmaktadır; ya da yüksek bir eleman devri nedeniyle yüksek açık iş yaşanmaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerindeki açık iş oranı %6,9 olarak hesaplanmıştır. Ana meslek grupları itibariyle açık iş oranının en fazla olduğu meslek grubu büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubudur. İkinci sırada ise yöneticiler meslek grubu gelmektedir.

Açık işlerde istenen eğitim düzeylerinde %27'lik payla lisans ilk sırada gelmektedir. İkinci sırada %23'lük pay ile genel lise, üçüncü sırada ise %15'lik pay ile meslek lisesi gelmektedir. İlde açık işler için en fazla talep edilen eğitim düzeyinin lisans olmasının nedeninin, açık iş oranının yöneticiler ve büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek gruplarında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Temininde en fazla zorluk çekilen meslek satış elemanı (tanıtım) dır. Bu mesleği kaynakçı (oksijen ve elektrik), şoför (yolcu taşıma), muhasebeci, pazarlamacı, garson (servis elemanı), akaryakıt satış elemanı (pompacı), kat görevlisi(temizlik), kamyonet şoförü meslekleri takip etmektedir.

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında satış elemanı (tanıtım), garson (servis elemanı) ve muhasebeci gelmektedir. Eleman bulunamayan mesleklerin başında ise kaynakçı (oksijen ve elektrik), satış elemanı (tanıtım), diğer taş kesme ve oyma işçileri[21] gelmektedir.

Araştırma kapsamındaki işverenlerin; %70,3'ü meslekte çalışacak eleman olmamasından,% 46,5'i ilgili meslekte yeterli beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından, %31,4' ünün yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmamasından, %18,4'ünün çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesinden ve %8,1'i önerilen ücretin az bulunmasından dolayı eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Ancak bu duruma işsizler tarafından bakıldığında bu oranların tam tersi olabileceği düşünülmektedir. Bu sorunun çözümü için daha etkin işyeri ziyaretleri ve danışmanlık hizmetleri faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.
Bunun yanında, verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması gerekir. Bu amaçla verilecek eğitimlerin biçim ve içerik açısından belirlenmesi noktasında mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması çok önemlidir.

Gelecek dönem istihdam eğilimlerine bakıldığında, dikkat çeken diğer bir husus da özellikle de bazı sektörlerde görülen yüksek işe giriş ve çıkışlardır. Bu yüksek devinim ilde yüksek bir kayıtdışı istihdamın olduğuna dair kanaat oluşturmaktadır. Hem kayıtdışılığın önlenmesinde hem de devinimin işletme ve ekonomide sebep olduğu üretim kayıplarının, elemanları tekrar eğitme maliyetlerinin azaltılmasında da İŞKUR'a görev düşmektedir; işletmelerin eleman alımlarında İŞKUR'u daha fazla kullanmaları için oluşturulmuş olan teşvik sistemlerini işverenlere daha etkili yollarla anlatmak ve işe yerleştirilen elemanların takibini daha etkin yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

[21] Bu mesleklerdeki işsizlerin çoğu, önerilen ücretin az bulunması ve işin sezonluk olması dolayısı ile bu mesleklerde çalışmak istemediklerini belirtmektedirler.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

SERKA, Kars'ın sosyo- ekonomik durumu

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

KARS İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI
(İŞYERİ BİLGİ FORMU)
Sayın İşyeri Yetkilisi,
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.
Bilgi verme ve gizlilik
Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun Madde 21-Gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.”
Kapsam
Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır. İlgi formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.
Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.
Örnek No:
İşyerinin Yasal Ünvanı :
İşyerinin Tabela Ünvanı:
…..
ADRES BİLGİLERİ
…..
Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin Bilgileri
…..
BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI
…..

Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ

1: İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz(*)

01		Madencilik ve Taş ocakçılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

(*) Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.

Sayfa 1

2: İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile		
	Aynı	
	Değişmiş	

3: İşyeri mevsimlik çalışıyor mu?			
	Evet		→ Soru 4'e geçiniz.
	Hayır		→ Soru 4'e geçiniz.

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S4: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü,	Erkek	Kadın	Toplam

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S5: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S5.1: Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐ → Soru 6.1'e geçiniz.

01	02	03	04	05	06
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5.Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6.Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği	İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda hemangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	Açık işlerinizi hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Büroları
			1 2 3 4 5 6 7 8 9 10		1 2 3 4 5
	☐☐	☐		☐	

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S6.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman alımı yapıldıysa mesleklere göre belirtiniz?

S6.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman alımı yapılmadı. ☐ → Soru 7'e geçiniz.

01	02
Eleman Alınan Meslekler	Alınan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S7.1: İşyerinizde, 2012 yılı içerisinde eleman çıkma/çıkarılma durumunu mesleklere göre belirtiniz?

S7.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman çıkma/çıkarılma durumu olmadı. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

01	02
Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM V. 31 ARALIK 2012 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.8: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet →	**8.3'e geçiniz**
S.8.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	9.soruya geçiniz
S.8.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	9.soruya geçiniz
S8.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

01	02	03
S.9: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	**9.3'e geçiniz**
S.9.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.10: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet →	10.3'e geçiniz
S.10.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	11.soruya geçiniz
S.10.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	11.soruya geçiniz
S10.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle **ARTIŞ** olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.11: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	11.3'e geçiniz
S.11.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	12.soruya geçiniz
S.11.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	12.soruya geçiniz
S11.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle **AZALIŞ** olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VII. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S12.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S12.2: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → **Anket Bitmiştir**. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temimininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı? **1-EVET** **2- HAYIR** **3-KISMEN**	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
01	02	03	04				
	|_|_|	|_|					

Ek 2- Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 64 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h{}^2 v(\bar{y}_h) = N_h{}^2 \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / (n_h - 1)\right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 2c: Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585
Manisa	1.582
Tekirdağ	1.545
Hatay	1.416
Aydın	1.370
Şanlıurfa	1.342
Kahramanmaraş	1.327
Eskişehir	1.282
Sakarya	1.250
Malatya	1.070
Afyonkarahisar	995
Elazığ	974
Ordu	962
Kütahya	890
Erzurum	856
Van	850
Zonguldak	832
Sivas	804
Çorum	802
Çanakkale	753
Düzce	736
Uşak	691
Giresun	687
Mardin	677
Osmaniye	671
Adıyaman	644
Batman	641
Rize	607
Aksaray	602
Nevşehir	559
Edirne	517
Isparta	505
Kırklareli	485
Kastamonu	481
Yozgat	475
Amasya	445
Niğde	423
Bolu	406
Karaman	393
Yalova	386
Burdur	364
Şırnak	345
Bartın	303
Karabük	299
Bilecik	291
Bingöl	281
Sinop	280
Erzincan	278
Kırşehir	260
Artvin	244
Kırıkkale	240
Siirt	233
Bitlis	216
Ağrı	213
Çankırı	212
Muş	192
Kars	**177**
Iğdır	162
Gümüşhane	127
Kilis	119
Hakkari	117
Tunceli	93
Bayburt	77
Ardahan	57
Tamsayım toplamı	**38.698**

Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Adana	1.677
Ankara	1.982
Antalya	1.745
Bursa	1.838
Denizli	1.507
Diyarbakır	1.422
Gaziantep	1.472
İstanbul	2.132
İzmir	1.881
Kayseri	1.440
Kocaeli	1.737
Konya	1.658
Mersin	1.572
Muğla	1.478
Trabzon	1.393
Örneklem ToplamŞekil tablosu	**24.934**
Tokat (Pilot İl)	704
Samsun (Pilot İl)	1387
Araştırmada Seçilen Toplam İşyeri	**65.723**

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*: Belirli** bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 10-Eylül-31 Ekim tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan **"**Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2011 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için **"**işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İKO} = \frac{\text{İşgücü } Arzı\ (\text{İstihdam} + \text{İşsiz})}{Kurumsal\ \ Olmayan\ \ Sivil\ Nüfus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{Toplam\ \ istihdam}{Kurumsal\ \ Olmayan\ \ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri

N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ \ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine

ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine ençok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{\text{İş}siz}{\text{İş}g\text{ücü } arz\text{ı } (isti\,hdam + i\text{ş}iz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma,öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = $\frac{Kurumsal\ \ Olmayan\ \ Sivil\ Nüfus - (İstihdam + İşsiz)}{Kurumsal\ \ Olmayan\ \ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma

güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(\text{0–14 yaş nüfus} + \text{65 yaş nüfus})}{\text{15–64 yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için

belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ek 4- Ek Tablolar

Ek 4.a İŞKUR'a Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (İlk 30 Meslek)

Meslek	Kayıtlı İşsiz Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	3739
Beden İşçisi (Temizlik)	798
Büro memuru (Genel)	471
Beden işçisi (İnşaat)	430
Çiftçi (Hayvancılık)	424
Çağrı Merkezi Görevlisi	340
Bilgisayar İşletmeni	242
Şoför (Yolcu taşıma)	242
Ağır Kamyon şoförü	207
Satış Elemanı (Tanıtım)	201
Sekreter	172
Şoför-Yük Taşıma	165
Muhasebeci	159
Çiftçi (Tarla Ürünleri)	158
Şiş Örgücü (Elle)	154
Bilgisayar Operatörü	141
Temizlik Görevlisi	137
Aşçı	131
Garson (Servis Elemanı)	118
Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	106
Boyacı-Bina	94
Kamyonet Şoförü	75
Büro İşçisi	73
Beden İşçisi-Bina İnşaatı	72
Taksi Şoförü	65
Kalorifer Ateşçisi (Katı ve Sıvı Yakıt)	64
Elektrikçi (Diğer)	62
Minibüs Şoförü	62
Elektrik Teknisyeni	61
Diğer Dikişçiler ve Nakışçılar	59

***Kaynak**: İŞKUR*

Ek 4.b Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İlk 30 Meslek)

Meslek	Toplam Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
Satış Elemanı (Tanıtım)	22
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	16
Şoför (Yolcu Taşıma)	7
Garson (Servis Elemanı)	5
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	5
Muhasebeci	5
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	4
Kat Görevlisi-Temizlik	4
Kamyonet Şoförü	4
İş Makineleri Operatörü	4
Fizyoterapist	3
Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	3
Resepsiyonist (Ön Büro Elemanı)	3
Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)	3
Temizlik Görevlisi	3
Kasiyer	3
Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	2
Aşçı Yardımcısı	2
Şarküteri, Bakkal Ve Gıda Pazarları Satış Elemanı	2
Mobilya Montaj İşçisi	2
Unlu Mamuller Paketleme İşçisi	2
Aşçı	2
Gıda Teknikeri	2
Makam Şoförü	2
Elektrikçi (Diğer)	2
Elektrik Teknisyeni	2
Kapıcı-Kaloriferci	2
Makine Mühendisi	2
Elektrik Mühendisi	2
Matbaa Baskı Montajcısı	2

Kaynak: *Kars İPA*